

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศและการสื่อสารที่เป็นไปอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว และการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ได้ส่งผลกระทบต่อวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ การปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและการวิจัย การจัดการศึกษา วิชาสารสนเทศศาสตร์เพื่อผลิตบุคลากรสารสนเทศมีพัฒนาการโดยลำดับ กล่าวเฉพาะประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนพบว่าทุกประเทศยกเว้นประเทศกัมพูชาเปิดสอนวิชาสารสนเทศศาสตร์ ในระดับการศึกษาต่างๆ ประเทศบรูไนเปิดสอนเฉพาะระดับประกาศนียบัตร ทุกประเทศเปิดสอนระดับปริญญาตรี ยกเว้นสาธารณรัฐสิงคโปร์เปิดสอนเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษา อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เปิดสอนเฉพาะระดับปริญญาตรี และปริญญาโทและประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และเมียนมาร์ เปิดสอนทุกระดับ ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีการจัดการศึกษาใช้ชื่อหลักสูตรที่หลากหลาย เช่น บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ / บรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ (Library and Information Science) สารสนเทศศาสตร์ (Information Science) สารสนเทศศึกษา (Information Studies) สารสนเทศ (Information) การจัดการ สารสนเทศ (Information Management) และการจัดการศึกษาทั้งในระบบมีชั้นเรียน และระบบ ทางไกล โดยประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคที่จัดการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ในระบบ การศึกษาทางไกลและจัดการศึกษาครบทุกระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษา การจัดการศึกษามีการวิจัย เป็นฐาน การวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาศาสตร์ การศึกษา และวิชาชีพ ขณะเดียวกันการศึกษาก็ทำให้เกิดการพัฒนาการวิจัยและการสร้างองค์ความรู้ การศึกษาและการวิจัยเปรียบเสมือนเหรียญสองหน้าที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป

การจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ให้ทันการเปลี่ยนแปลงกระแสหลักของโลกได้นั้น สถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์จำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพในทุกๆ ด้าน ให้เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษาระดับชาติและระดับสากลซึ่งมีความเข้มแข็งและท้าทายการเปลี่ยนแปลงและ ปรับตัวของสถาบันการศึกษา การบริหารจัดการในรูปของความร่วมมือได้รับความสำคัญในการ จัด การศึกษาและวิจัยในระดับอุดมศึกษาและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาการศึกษาและการวิจัยใน ประเทศและภูมิภาคเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งการพัฒนาสู่ ความเป็นสากล การรวมตัวของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้อง พัฒนาประเทศและภูมิภาคในทุกๆ ด้าน โดยแนวคิดความร่วมมืออันเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการ พัฒนา การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ มีความร่วมมือในระดับภูมิภาคในภูมิภาคอื่นของ

โลกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เช่น ทวีปยุโรป มีสมาคมการศึกษาและวิจัยห้องสมุดและสารสนเทศยุโรป (The European Association for Library and Information Education and Research- EUCLID) ทวีปแอฟริกามีศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยสารสนเทศศาสตร์แอฟริกัน (The African Regional Center for Information Science- ARCUS) สถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์แอฟริกัน (The Consortium of Africa Schools of Information Science – CASIS) ในประชาคมอาเซียน ห้องสมุด สถาบันการศึกษาและวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ต่างตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาความร่วมมือ มีการรวมกลุ่มทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในรูปสมาคม ชมรมทางวิชาการและวิชาชีพ ระดับชาติและระดับภูมิภาค ความร่วมมืออย่างเป็นทางการและเก่าแก่ที่สุดในวิชาชีพ คือสภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือคอนซาล (Congress of Southeast Asian Librarians – CONSAL) แต่เน้นกลุ่มบรรณารักษ์และนักวิชาชีพ โดยมีกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติและนายกสมาคมห้องสมุดของประเทศในภูมิภาคอาเซียนและมีการจัดกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการประชุมที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกสามปี นับตั้งแต่ ค.ศ.1970 และในระยะต่อมาได้มีการรวมกลุ่มของนักวิชาการ นักวิจัยในภูมิภาคเอเชียในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์โดยตรง โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน

หลักการและแนวคิดของความร่วมมือโดยเฉพาะในด้านการศึกษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ได้นำมาสู่การปฏิบัติ โดยมีความพยายามดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตรอาเซียน การโอนหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยของประเทศสมาชิกอาเซียนที่อยู่ใกล้เคียง ทั้งนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรองแผนงานด้านการศึกษา 5 ปี (ASEAN 5-Year Work Plan on Education 2011- 2015) (ASEAN, 2012) ซึ่งเป็นแนวทางความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา มีสาระสำคัญ 5 ประการ ที่มุ่งเน้นการร่วมมือกันสร้างความตระหนักรู้ (Promoting ASEAN Awareness) การเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ (Increasing Access to Quality Primary and Secondary Education) การยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาสาขาอาชีพ (Increasing Quality of Education - Performance Standards, Lifelong Learning and Professional Development) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการข้ามแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา (Strengthening Cross-Border Mobility and Internationalisation of Education) และการสนับสนุนองค์กรเฉพาะสาขาอื่นๆ (Support for other ASEAN sectoral bodies with an interest in education)

วิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ได้หยั่งรากฐานอย่างมั่นคงในภูมิภาคอาเซียน โดยมีการศึกษาและวิจัยเป็นเครื่องมือการผลิตและพัฒนาบุคลากรและนักวิชาชีพ และมีความร่วมมือเป็นกลไกสำคัญ การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล ดังนั้นการวิจัยความร่วมมือในการจัดการศึกษา

และวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในประชาคมอาเซียนจึงมีความจำเป็น สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการที่จะนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ และจะนำมาซึ่งการพัฒนาความพร้อม ความเข้มแข็ง มาตรฐานและคุณภาพของการจัดการศึกษาและการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ของประเทศไทย รวมทั้งการขยายบทบาทของการศึกษาและวิชาชีพนี้ในกลุ่มประชาคมอาเซียนและในระดับสากล การสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย การเพิ่มพูนความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างด้านการพัฒนาประเทศในภูมิภาค การสร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน และความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีโลก นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังต่อเนื่องสัมพันธ์กับงานวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2557 ให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเรื่องความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ผลการวิจัยนี้จึงนำไปสู่การบูรณาการแนวความคิดการพัฒนาความร่วมมือสู่สากลได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน
3. เพื่อศึกษาความต้องการความร่วมมือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน
4. เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตด้านความร่วมมือ ครอบคลุม

1. ความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ของประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยศึกษาความร่วมมือที่เป็นทางการในประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะ ได้แก่ สภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Congress of Southeast Asian Librarians -- CONSAL) และในทวีปเอเชีย ซึ่งครอบคลุมกลุ่มประชาคมอาเซียน ได้แก่ Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice (A-LIEP); Asia Library & Information Research Group (ALIRG) และ Consortium of iSchools Asia –Pacific (CiSAP)

2. กิจกรรมความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ และชื่อเรียกอื่นๆ เช่น บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา การจัดการสารสนเทศ

3. ความต้องการความร่วมมือของสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์และในประชาคมอาเซียนพิจารณาจากกรอบความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถาบันทางสารสนเทศศาสตร์ในประเทศนั้นๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการความร่วมมือทางสารสนเทศศาสตร์สำหรับประเทศไทยและประชาคมอาเซียนในด้านการศึกษาและการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือ หมายถึง แนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน 4 S Small – Spirit – System – Sustain คือ เริ่มต้นจากจุดเล็ก ทำงานด้วยจิตใจและเป็นกัลยาณมิตร พัฒนากระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และเป้าหมายที่เน้นความยั่งยืน ความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา หมายถึง ความร่วมมือในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ หมายถึง ความร่วมมือในด้านการกำหนดโจทย์วิจัย การวิจัยร่วม การสนับสนุนทุนวิจัย และการจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

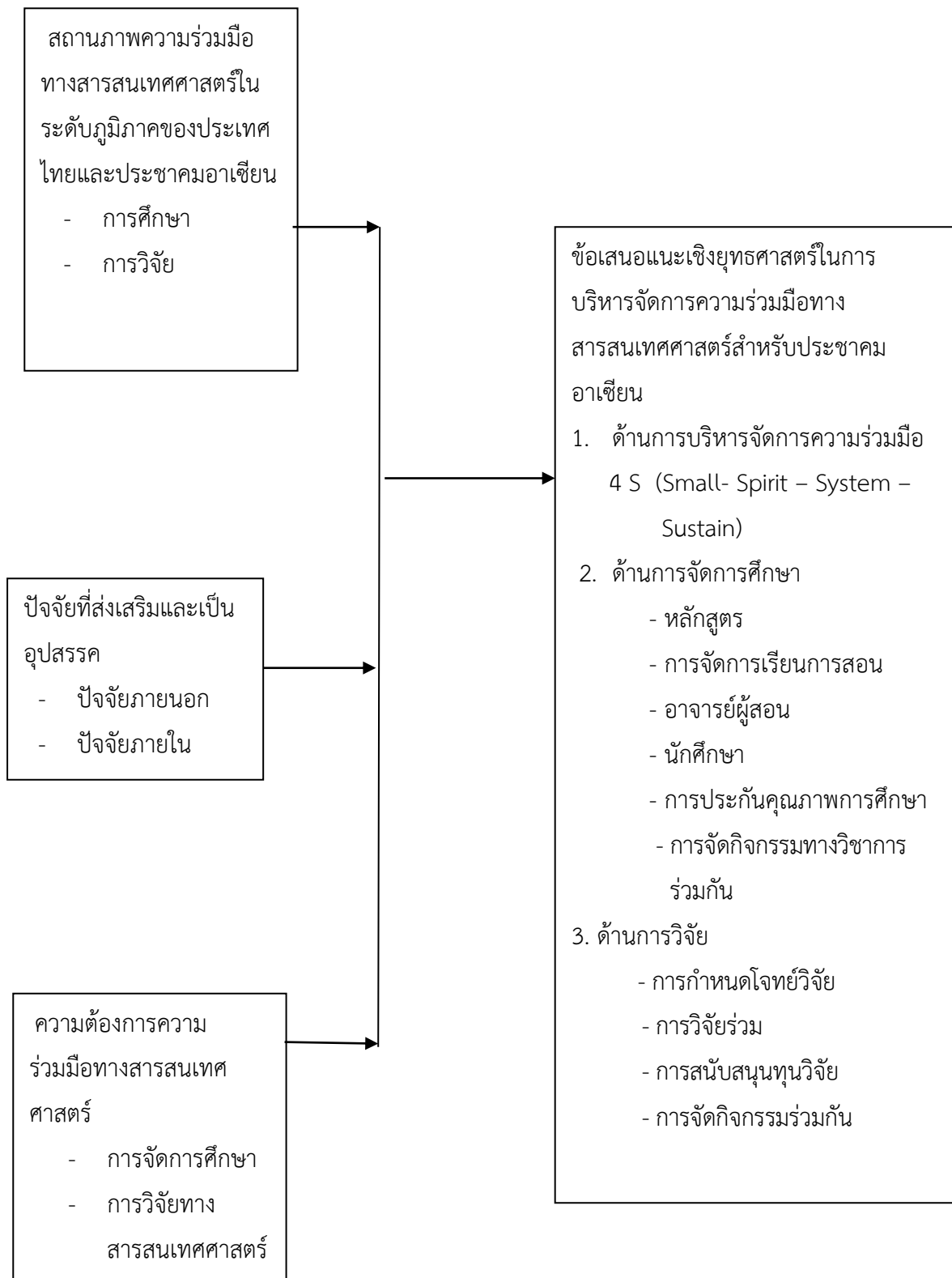
งานวิจัยนี้จักอำนวยประโยชน์ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ และปัญหาอุปสรรคในความร่วมมือในการจัดการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์อันจะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา การวิจัยและวิชาชีพในประเทศไทยและในภูมิภาคอาเซียน

2. สารสนเทศศาสตร์ได้ทราบความต้องการความร่วมมือ ปัจจัยที่ส่งเสริมและหรือเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียนอันจะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายสถาบันการศึกษาและนักการศึกษา นักวิจัย นักวิชาการทางสารสนเทศศาสตร์ในประชาคมอาเซียนและนานาชาติ และการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและการพัฒนาสู่สากล

3. ได้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการและการดำเนินงาน ความร่วมมือในการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ เพื่อการพัฒนาความเข้มแข็งของการศึกษาและวิจัยในศาสตร์และการปฏิบัติในวิชาชีพในระดับชาติและระดับภูมิภาค อันนำไปสู่การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพนี้ในระดับภูมิภาค

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

การปฏิศน์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2 การปฏิศน์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมประเด็น

แนวคิดความร่วมมือ

ความร่วมมือทางสารสนเทศศาสตร์

ความร่วมมือกับความเป็นสากลของการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศ

ศาสตร์ระดับอุดมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดความร่วมมือ

การที่บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรสารสนเทศ หน่วยงานตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด คือกิจกรรมความร่วมมือในวงการห้องสมุดมีกิจกรรมความร่วมมือมาช้านาน ที่เรียกว่า ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด (library cooperation) และปัจจุบันยังมีคำอื่นที่ใช้โดยมีแนวคิดเดียวกันคือ “ภาคี” (consortium) ซึ่งหมายถึงความร่วมมือเพื่อปฏิบัติงานโครงการใดโครงการหนึ่ง หรือด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ใช่การรวมตัวกันในทุกๆ ด้านขององค์กร เช่นเดียวกับคำว่า “เครือข่าย” (network) ซึ่งเป็นความร่วมมือในวงกว้าง

ความร่วมมือมีความสำคัญ วัตถุประสงค์ รูปแบบ และลักษณะการบริหารจัดการความร่วมมือสรุปได้ดังนี้

1.ความสำคัญของความร่วมมือ

ความร่วมมือมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการ งบประมาณ ทรัพยากรการบริหาร ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้ (ชุติมา สัจจามันท์ 2554: 13-6)

1.1 ด้านการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ ทำให้เกิดความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อให้ทันกับพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ และสนองความต้องการของผู้ใช้ที่เปลี่ยนไป รวมทั้งเพื่อความอยู่รอดขององค์กร จากเดิมที่แต่ละแห่งดำเนินงานอย่างเป็นเอกเทศในลักษณะ “ต่างคนต่างอยู่” มาสู่การพัฒนาระบบการทำงาน ความร่วมมือกันทำงาน และการทำงานอย่างใกล้ชิดกันมากขึ้น

1.2 ด้านงบประมาณ ปัญหาประมาณไม่เพียงพอ การเพิ่มงบประมาณไม่ได้ สัดส่วนกับการขยายงานหรือโครงการ ต้นทุนการบริหารจัดการสูงขึ้น ภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินลดลง ความไม่พอเพียงของทรัพยากรการบริหารและปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ ความร่วมมือจึงเป็น “ทางออก” ที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 ด้านทรัพยากรการบริหาร ประเด็นความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงิน ความคุ้มค่าของการลงทุน ยังมีการใช้ประโยชน์มากเท่าไรก็ยังมีค่ามากกว่าเท่านั้น

1.4 ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความร่วมมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ช่วยขยายโอกาสการให้บริการที่ดี

2. วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ

ความร่วมมือมีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้

2.1 เพื่อเสริมสร้างขีดความพร้อมและความสามารถในการบริหารจัดการ การดำเนินงานและการบริการอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพตามภารกิจ หน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์

2.2 เพื่อใช้ทรัพยากรการบริหาร ประสพการณ์ ความเชี่ยวชาญขององค์กรและบุคลากรร่วมกันให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากร หรือบุคลากรขาดความรู้ ประสพการณ์หรือความชำนาญการเฉพาะด้าน และเป็นโอกาสในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องและยังลดความซ้ำซ้อน ปัญหาความสูญเปล่า และการสิ้นเปลืองแรงงานและงบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรการบริหารซึ่งมีจำกัด

2.3 เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นสากล ให้ได้มาตรฐานและคุณภาพสากล การเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและวิชาชีพในวงกว้าง และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

นอกจากวัตถุประสงค์ของความร่วมมือในลักษณะกว้างๆ หรือรวมๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว องค์กรหรือผู้เกี่ยวข้องมักกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของความร่วมมือเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะด้าน

3. รูปแบบความร่วมมือ

ความร่วมมือมีหลายรูปแบบ โดยทั่วไปอาจจัดกลุ่มได้ ดังนี้(ชุติมา สัจจานันท์ 2554: 13-6 -13-8)

3.1 ความร่วมมือตามสังกัดของหน่วยงาน เช่น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีข้อดีคือสะดวกในการดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณ แต่อาจมีข้อจำกัดในการขยายขอบเขตตามประเภทของสถาบันอาจทำให้ไม่ได้รับประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจง

3.2 ความร่วมมือตามประเภทของสถาบัน ความร่วมมือขององค์กรประเภทเดียวกันมีวัตถุประสงค์ และลักษณะการดำเนินงานเหมือนกัน มีความสะดวกและความคล่องตัวใน

การดำเนินงาน ข้อดีคือลักษณะความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของสถาบันคล้ายกันทำให้การบริหารจัดการสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการ แต่มีข้อจำกัดสถาบันในสังกัดต่างกันอาจมีแนวทางการบริหารจัดการแตกต่างกัน จะทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานความร่วมมือ

3.3 ความร่วมมือตามสาขาวิชา เกิดจากความร่วมมือกันตามความเชี่ยวชาญหรือจุดเน้นของสถาบันแต่ละแห่ง อาจเป็นองค์การศึกษาวิจัยโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา

3.4 ความร่วมมือตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ อาจเป็นความร่วมมือในระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือทวีป และระดับนานาชาติ เช่น ความร่วมมือของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

3.5 ความร่วมมือตามประเภทของงาน เช่น ความร่วมมือด้านการวิจัย และอาจจัดกลุ่มเจาะจง ตามประเด็นของการวิจัย เช่น การวิจัยเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ เป็นต้น

4. ลักษณะการบริหารจัดการความร่วมมือ

ความร่วมมือมีลักษณะการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน อาจจำแนกกว้างๆ เป็นความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการและความร่วมมือแบบเป็นทางการ ดังนี้

4.1 ความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการ มักเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือแบบเป็นทางการ เป็นความร่วมมือระหว่างบุคคล และขยายต่อไป อาจเป็นการรวมตัวกันในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาค สมาชิกดูแลช่วยเหลือกันเอง และไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันมากนัก ไม่มีศูนย์กลางการตัดสินใจ มีความคล่องตัวมาก และค่าใช้จ่ายน้อย แต่ผลตอบแทนไม่มีมากนัก หรือเป็นความร่วมมือแบบอาสาสมัคร มีผลประโยชน์ร่วมกันน้อย ไม่มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนหรือเป็นเอกภาพ มีโอกาสที่การดำเนินงานจะไม่ต่อเนื่องสูง

4.2 ความร่วมมือแบบเป็นทางการ มีการรวมตัวของสมาชิกซึ่งเน้นลักษณะร่วมกัน โดยมีองค์การกลางทำหน้าที่ประสานงาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน จัดหางบประมาณ สนับสนุน และเป็นศูนย์กลางการประสานงาน ความร่วมมือในลักษณะนี้สามารถประสานประโยชน์และสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกได้สูง จึงเป็นความร่วมมือที่มีศักยภาพสูง และมีโอกาสบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้มาก

5. การจัดทำและดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือ

การทำความร่วมมือจะสัมฤทธิ์ผลได้จำเป็นต้องมีการทำข้อตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการ หรือเป็นลายลักษณ์อักษร ในลักษณะบันทึกความร่วมมือ (Memorandum of Understanding –MOU) หรือข้อตกลง (Agreement) เป็นแนวทางส่งเสริมความร่วมมือให้ประสบความสำเร็จ ลงนามโดยผู้บริหารสูงสุดขององค์การ

ข้อตกลงความร่วมมือควรมีรายละเอียด และแนวทางการดำเนินการดังนี้ (Harloe, ed., 1994: 9-10)

5.1 รายละเอียดในบันทึกความร่วมมือ

- รูปแบบของวัตถุประสงค์และโครงสร้างความร่วมมือ

- การเป็นสมาชิกและคุณสมบัติของสถาบันที่ร่วมมือ รวมถึงพันธกิจและการมีส่วนร่วมของสมาชิก (สมาชิกควรได้ทราบว่าเมื่อไรที่จะต้องให้การสนับสนุน จัดหา และดำเนินการ)
- โครงสร้างการอำนวยความสะดวก การบริหาร ทั้งที่เป็นอยู่ หรือรูปแบบใหม่ ทั้งทางการและไม่เป็นทางการ กระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายและการรายงาน
- ทรัพยากรการบริหารที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จอาจรวมถึง บุคลากร โครงการฝึกอบรม แหล่งทุน การเชื่อมโยงการสื่อสารและการเข้าถึงสารสนเทศ
- การเตรียมการด้านงบประมาณ
- แผนงานของแต่ละกิจกรรมหรือโครงการและการรายงานความก้าวหน้า
- กิจกรรมเฉพาะที่จะต้องดำเนินการ (อาจรวมเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลง หรือจัดทำแยกต่างหากเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี)
- การประเมินโครงการและติดตามโครงการ
- การยกเลิกหรือถอนตัวจากการเป็นสมาชิก
- การยุติข้อตกลง

5.2 การดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือ

- การจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของข้อตกลง
- การดำเนินการตามกระบวนการในข้อตกลง
- การติดตามการดำเนินการของสถาบันที่ร่วมมือ
- การประเมินผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด
- การจัดทำรายงานและปรับปรุงหรือยุติข้อตกลงได้ตามความจำเป็น

ตัวอย่าง บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ มีหัวข้อบันทึกความร่วมมือครอบคลุมประเด็นสำคัญดังนี้

บันทึกความร่วมมือ Memorandum of Understanding Between ASEAN – CHINA Academic Cooperation and Exchange Program (2007) กำหนดหัวข้อในบันทึกความร่วมมือ ดังนี้ 1) ขอบเขตสาขาที่ร่วมมือ 2) กิจกรรมความร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วย การจัดประชุมที่ประชุมอธิการบดี การประชุมโต๊ะกลม การวิจัยร่วมและทุนฝึกอบรม กิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสตราจารย์ที่โดดเด่นกับอาจารย์ การแลกเปลี่ยนนักศึกษา กิจกรรมอื่นๆ สำหรับเยาวชน และการจัดทำเว็บไซต์ และ 3) ทุนสนับสนุน

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางการศึกษา ฝึกอบรม และวิจัยระดับอุดมศึกษาระหว่างประเทศออสเตรเลียกับสาธารณรัฐประชาชนจีน Memorandum of Understanding on Cooperation in Education, Training and Higher Education Research ระหว่าง

The Department of Industry, Innovation, Science, Research and Tertiary Education of Australia กับ Department of Education, Employment and Workplace Relations และ The Ministry of Education of the Peoples' Republic of China (2012) มีหัวข้อในบันทึกความร่วมมือประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ทั่วไป 2) กรอบความร่วมมือซึ่งครอบคลุมทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษาทางไกล 3) กลไกการศึกษา 4) สาขาและรูปแบบความร่วมมือ โดยในระดับอุดมศึกษานับกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นสากลของการอุดมศึกษา กิจกรรมการวิจัยในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและการจัดการศึกษาอุดมศึกษาให้ปริญญาร่วมกัน 4) สถาบันที่ร่วมมือ 5) แหล่งทุน 6) ทรัพย์สินทางปัญญา และ 7) การดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ

บันทึกความร่วมมือของ ASEAN Cyber University Project (2012) มีหัวข้อประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) นิยามศัพท์ 3) ขอบเขตความร่วมมือ โดยเน้นการโอนหน่วยกิต ระหว่างสถาบัน การเรียนการสอน การผลิตบทเรียน การวิจัยร่วม การพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแก่อาจารย์และบุคลากร 4) รายละเอียดความร่วมมือ 5) คณะกรรมการบริหาร 6) สมาชิก 7) สิ่งที่ต้องการให้เป็นพื้นฐาน 8) การแก้ไขเพิ่มเติม 9) การแลกเปลี่ยนโอนหน่วยกิต 10) การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา 11) การจัดการข้อขัดแย้ง และ 12) การมีผลบังคับใช้ ระยะเวลา และการสิ้นสุดโครงการ

6. ความสำเร็จในการบริหารจัดการความร่วมมือ

ความสำเร็จในการบริหารจัดการความร่วมมือมีปัจจัยของความสำเร็จและแนวทางที่ควรพิจารณาในการดำเนินการ ดังนี้

6.1 ปัจจัยของความสำเร็จของความร่วมมือ

6.1.1 สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมทางด้านสภาพภูมิศาสตร์และบริบทของสังคม ปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ที่ถูกกำหนดในทุกระดับโดยเฉพาะระดับนโยบายหรือระดับอำนาจการ ในระดับชาติและระดับองค์การ

6.1.2 ระบบการบริหาร ระบบการบริหารทั้งภายนอกและภายในสถาบันที่เกี่ยวข้องและเอื้ออำนวยความสะดวกในการพัฒนาความร่วมมือ มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน เป้าหมาย กระบวนการดำเนินงาน ประโยชน์ กฎเกณฑ์ ที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการถ่ายทอดมาสู่ระดับปฏิบัติ การแบ่งความรับผิดชอบในความร่วมมืออย่างเหมาะสม มีองค์กรกลางทำหน้าที่สนับสนุน มีการศึกษาความเป็นไปได้ รวมทั้งการติดตามและประเมินแผนงานและผลงาน และมีงบประมาณจัดสรรไว้เพื่อการดำเนินการโดยเฉพาะ

6.1.3 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ความร่วมมือจะสำเร็จไม่ได้ถ้าปราศจากการสนับสนุนจากผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นผู้ผลักดัน กำหนดนโยบาย และรับผิดชอบผูกพันพันธะ

ตามข้อตกลง ผู้บริหารครอบคลุมผู้บริหารทุกระดับ จนถึงผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรนั้นๆ และจะยิ่งสัมฤทธิ์ผลมากขึ้นถ้ากำหนดไว้เป็นระดับนโยบาย ส่วนผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีความตระหนักรู้เข้าใจเหตุผล ความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับ และการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และวัฒนธรรมองค์กร โดยเฉพาะการทำงานร่วมกัน

6.1.4 มาตรฐานการดำเนินงาน การดำเนินงานร่วมกันจำเป็นต้องมีมาตรฐานการดำเนินการ การปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน คู่มือการดำเนินงาน เพื่อเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

6.1.5 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งระบบสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ เครือข่าย ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

6.1.6 สถาบันสมาชิก จำเป็นต้องมีความเข้าใจ ความเต็มใจ ความร่วมมือร่วมใจ ตระหนักถึงความสำคัญและเล็งเห็นประโยชน์ร่วมกัน โดยไม่คิดว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน

6.2 แนวทางการบริหารจัดการความร่วมมือ

ความร่วมมือในระดับภูมิภาคเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ จอห์นสัน (Johnson, 2009) ได้เสนอแนวคิดจากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในบริบทของความร่วมมือและความเป็นสากลของการศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือไม่ใช่สิ่งใหม่ในวงการศึกษาศึกษาและวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์ และแสดงให้เห็นบริบทที่เปลี่ยนไป โดยมีรูปแบบของความร่วมมือ เช่น การแลกเปลี่ยนนักศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาอาจารย์ การวิจัยร่วม การผลิตผลงานทางวิชาการร่วมกัน การพัฒนาสถาบัน ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คืองบประมาณ / ค่าใช้จ่าย ระยะทาง ความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และเทคโนโลยี กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง การขาดนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างพื้นฐาน ข้อเสนอแนะจากผล การศึกษานี้ให้มีการทำข้อตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการ มีหัวข้อและรายละเอียดและแผนงานที่เป็นรูปธรรม และเสนอข้อควรพิจารณา ดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการความร่วมมือ เกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้ (ชุดิมา สัจจามันท์, 2554; Johnson, 2009)

6.2.1 การสร้างความร่วมมือ ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ควรเริ่มจากจุดย่อยหรือความเร่งด่วนและขยายกว้างขึ้นตามขีดความสามารถหรือตามความพร้อม เช่น ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เริ่มจากความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเมื่อมีความพร้อมก็ขยายขอบข่ายการดำเนินงานไปยังสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ หรืออาจกำหนดขอบข่ายความร่วมมือเฉพาะจุดย่อยของงาน เช่น ความร่วมมือในการเรียนการสอน การจัดทำฐานข้อมูลงานวิจัย เป็นต้น ทั้งนี้สถาบันแต่ละแห่งจำเป็นต้องสำรวจศักยภาพและความพร้อมก่อนเข้าร่วม

6.2.2 การสร้างพันธมิตรและให้ความสำคัญกับความต้องการของสมาชิก โดยไม่เน้นจุดอ่อนหรือความแตกต่าง การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และความต้องการของสมาชิก ทำความเข้าใจความสามารถของสมาชิก แรงจูงใจในความร่วมมือ และวัตถุประสงค์ร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ และการพัฒนาการยอมรับ การเคารพนับถือซึ่งกันและกันและวัฒนธรรมการแบ่งปัน

6.2.3 การวางแผนและประสานการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีโครงสร้างยืดหยุ่น และการตัดสินใจอย่างเหมาะสม การวางแผนและจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ทั้งระยะสั้น ระยะยาว การวางแผนทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสมทั้งบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ พัฒนาแผนการดำเนินการที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมกับโครงสร้างขององค์การ กิจกรรมและทุน กำหนดบุคคลหลักในการดำเนินการความร่วมมืออย่างชัดเจน

6.2.4 ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเป็นหัวใจของความสำเร็จ สร้างการรับรู้และการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงของสถาบันและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกันทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ มีเจตคติที่ดี มีอุดมการณ์ ความตั้งใจจริง ความร่วมมือร่วมใจ มีวิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น และยอมรับภาระงานที่เพิ่มขึ้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยคำนึงถึงเป้าหมายและประโยชน์ที่กว้างขวางกว่าและเป็นประโยชน์ระยะยาว ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง และจริงใจของผู้ให้บริการและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำไปสู่พลังกลุ่มในการเจรจาต่อรอง

6.2.5 การติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอก โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชน และสังคมทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับสากล รวมทั้งการประชุม สัมมนา

6.2.6 การติดตามและประเมินผล มีการศึกษาความเป็นไปได้อีกก่อนการดำเนินงาน และมีการประเมินความร่วมมือในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ในการบริหารจัดการ การวางแผนและตัดสินใจโดยเฉพาะเมื่อมีการแก้ไขปัญหาอุปสรรครวมทั้งการยุติหรือยกเลิกโครงการ

7. นโยบาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

การบริหารจัดการความร่วมมือทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย มีแนวทางดำเนินการตามแผน หรือข้อกำหนดที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศไว้หลายเรื่อง ดังนี้

7.1 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 -2565) จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นแผนเชิงรุกชี้แนะทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศในระยะยาวและเป็นแผนแม่บทกำกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี รวม 3 แผน ปัจจุบันอยู่ในระยะที่ 2 คือ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษานำไปใช้เป็นแผนแม่บทหรือแนวทางในการ

จัดทำแผนแม่บทของสถาบันในการจัดทำแผนพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนระดับชาติอื่นๆ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 -2559) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ระบุในเป้าหมาย “การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์”

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2556) กำหนดวิสัยทัศน์ ปี 2559 ไว้ว่า “ อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ” และกำหนดยุทธศาสตร์ ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ คือ “LEGS’ STRATEGY” ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม (L = Leader of Change Management for Quality Education at All) โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสากล ดังนี้

กลยุทธ์ 1.6 ต่อยอดสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก

กลยุทธ์ 1.7 ยกระดับอุดมศึกษาไทยให้มีบทบาทสูงในประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะด้าน Higher Education Manpower Mobilization

กลยุทธ์ 1.8 สร้างระบบและกลไกเพื่อรองรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งกับหน่วยงานภาคการผลิตในด้านการเรียนการสอนและวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้มืออาชีพ และพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์ (E = Educator Professional)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด (G = Graduated with Quality and Social Responsibility)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (S = Saang Utilization)

7.2 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางความตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาไทยดำเนินการตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศอย่างมีมาตรฐาน คุณภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพ ความเข้มแข็ง และความเป็นเลิศทางวิชาการ ในประกาศนี้ได้กำหนด ลักษณะและวิธีดำเนินการ

ขอบเขตความร่วมมือด้านการเรียนการสอน การวิจัย การถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี การให้บริการทางวิชาการ และกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งนี้ได้เน้นการคำนึงถึงประโยชน์ของความร่วมมือ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาที่ยั่งยืน และผลกระทบต่อประโยชน์ของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อบังคับและประกาศที่เกี่ยวข้อง

7.3 แนวปฏิบัติที่ดีเด่น (Best Practice) ในการพัฒนาความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) สืบเนื่องจากโครงการแนวปฏิบัติที่ดีในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เริ่มดำเนินการในพ.ศ. 2553 เพื่อส่งเสริมบทบาทเชิงวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้แข่งขันได้ในเวทีวิชาการระดับนานาชาติ

1. กิจกรรม เน้นกิจกรรมหลักที่เป็นองค์ประกอบของการเป็นนานาชาติของ

สถาบันอุดมศึกษาและเป็นกลไกที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เป็นการเปิดโลกทัศน์และพัฒนาศักยภาพบัณฑิตไทยให้แข่งขันได้ในระดับสากล รวมทั้งเตรียมความพร้อมให้มีทักษะสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต กิจกรรมสามประเภทประกอบด้วย 1) หน่วยงานที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา 2) การแลกเปลี่ยนนักศึกษานานาชาติ 3) หลักสูตรนานาชาติ

1.1 หน่วยงานที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง “หน่วยงานที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งหรือกำหนดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานนโยบายหรือดำเนินงานที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาโดยรวม” โดยสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งโครงการในประเภทนี้ต้องแสดงให้เห็นการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของสถาบันอุดมศึกษา

1.2 การแลกเปลี่ยนนักศึกษานานาชาติ หมายถึง “การแลกเปลี่ยนนักศึกษาสองทางระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงด้านการแลกเปลี่ยนระหว่างกันหรือภายใต้หลักสูตรร่วม (Joint/Double Degree Program) การแลกเปลี่ยนสามารถเป็นได้ทั้งการแลกเปลี่ยนระยะสั้น (1 ภาคการศึกษา) และการแลกเปลี่ยนระยะยาว

(มากกว่า 1 ภาคการศึกษา) มีการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างกัน และจำนวนนักศึกษาแลกเปลี่ยนของแต่ละฝ่ายใกล้เคียงกัน”

1.3 หลักสูตรนานาชาติ หมายถึง “หลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระมาตรฐานระดับนานาชาติหรือมีลักษณะนานาชาติศึกษา (International Studies Program)/ภูมิภาคศึกษา (Area Studies)” หลักสูตรนานาชาติมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.3.1 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ใช้ภาษาเป็นสื่อในการเรียนการสอนได้ทุกภาษา โดยต้องใช้ภาษาเดียวเป็นสื่อในการเรียนการสอนทั้งหลักสูตร และหากเป็นหลักสูตรที่ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอนจะต้องมีลักษณะที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรทั่วไป เช่น หลักสูตรไทยศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ เป็นต้น

1.3.2 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าศึกษา

1.3.3 อาจารย์ผู้สอนต้องมีประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาที่สอนและในการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมรวมทั้งมีความรู้ภาษาที่ใช้สอนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

1.3.4 อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ตำราเรียน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ และสิ่งสนับสนุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความทันสมัยและเอื้อให้นักศึกษาสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

1.3.5 เป็นหลักสูตรที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นนานาชาติ

1.3.6 ควรมีความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันต่างประเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตร การส่งผู้เชี่ยวชาญมาทำการสอน การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต การให้ปริญญาระหว่างสถาบัน (Joint Degree Program) และความร่วมมือในรูปแบบอื่นๆ (Joint Venture)

2. การคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดีเด่น (Best Practice) ในการพัฒนาความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาจาก

2.1 แสดงถึงแนวทางการดำเนินงานที่มีนวัตกรรม หมายถึง การดำเนินการในรูปแบบใหม่ๆ/แตกต่าง/โดดเด่นที่ทำให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ

2.2 มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการนานาชาติ หมายถึง การเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นระบบ

2.3 ส่งเสริมความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการนำไปสู่การส่งเสริมความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา/เป็นไปตามทิศทางของสถาบันฯ ในภาพรวม

2.4 ส่งเสริมการสร้าง/ขยายเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ หมายถึง รูปแบบการดำเนินงานที่ทำให้เกิดเครือข่าย/ความร่วมมือระหว่างประเทศเป้าหมายกับสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวม

2.5 เป็นรูปแบบที่สถาบันอุดมศึกษาอื่นสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ (Replicability) หมายถึง มีระบบที่ชัดเจนซึ่งจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.6 มีการดำเนินการอย่างยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เป็นระบบ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์/แผนพัฒนา/เป้าหมายการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันอุดมศึกษา

2.7 ใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ๆ (Taking advantage of new opportunity) หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นโอกาสที่เกิดขึ้นและใช้โอกาสนั้นๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา/ส่งเสริมการดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 ผลกระทบของโครงการนำไปสู่ การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา การพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวม และการพัฒนาคุณภาพสังคม/ชุมชนในภาพรวม

2.9 มีความพร้อมด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร คณาจารย์ บุคลากร สายสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมสนับสนุนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นนานาชาติ ด้านการให้บริการสำหรับนักศึกษาต่างชาติและการมีบรรยากาศความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา มีเว็บไซต์ของหน่วยงานซึ่งเป็นภาษาอังกฤษหรือเป็นภาษาของประเทศเป้าหมายที่บรรจุข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา/อาจารย์ต่างชาติและนักศึกษา/อาจารย์แลกเปลี่ยน

2.10 มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอและนำผลการประเมินมาพัฒนาการดำเนินงาน

2.11 มีฐานข้อมูล ได้แก่ 1) ฐานข้อมูลนักศึกษา/อาจารย์ต่างชาติและนักศึกษา/อาจารย์แลกเปลี่ยน 2) ฐานข้อมูลการจัดกิจกรรมทางวิชาการนานาชาติ 3) ฐานข้อมูลสัญญาหรือข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศและผลการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งแนวทางการจัดการในกรณีของสัญญา/ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการที่ไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยฐานข้อมูลทั้งหมดย้อนหลัง 3 ปี

2.12 มีการกำหนดเกณฑ์/เครื่องมือที่ใช้ในการเทียบโอนหน่วยกิตและมีหลักฐานการถ่ายโอนหน่วยกิตหรือ Degree Supplement ย้อนหลัง 3 ปี

2.13 การดำเนินการใดๆ ไม่ขัดแย้งกับกฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ความร่วมมือทางสารสนเทศศาสตร์

แนวคิดการพัฒนาความร่วมมือทางสารสนเทศศาสตร์ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั่วโลก มีงานเขียนและงานวิจัยที่นำเสนอบทเรียน โอกาส และสิ่งท้าทายที่ทำให้เกิดความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยระหว่างสถาบัน/ โปรแกรมการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์

ความร่วมมือในการศึกษาและวิจัยกล่าวเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย แม้ยังมีได้บังเกิดเป็นรูปธรรม แต่พบว่ามีควมพยายามเสนอแนวคิดประเด็นความร่วมมือในภูมิภาคนี้มากกว่าสิบปี คู, มาจีด และเชาว์ดราย (Khoo; Majiid & Chaudhry, 2003) เสนอแนวคิดการพัฒนาระบบการรับรองหลักสูตรการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยมาตรฐานและกระบวนการดำเนินงานโดยการศึกษาต้นแบบจากมาตรฐานการรับรองของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association – ALA) สมาคมห้องสมุดและสารสนเทศออสเตรเลีย (Australia Library and Information Association – ALIA) สถาบันนักวิชาชีพห้องสมุดและสารสนเทศ สหราชอาณาจักร (Chartered Institute of Library and Information Professional - CILIP) และสหพันธ์ด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบัน (International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA) และนำเสนอในบริบทของภูมิภาคอาเซียน กิจกรรมสำคัญในกระบวนการรับรอง ประกอบด้วย การสนทนา การประเมินตนเอง เอกสารและการทบทวนจากภายนอก รวมทั้งนำเสนอรูปแบบองค์การที่ทำหน้าที่รับรองหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคโดยให้อยู่ในการดูแลของสภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีคณะกรรมการหนึ่งชุด เรียกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาของคอนซาลด้านการรับรองคุณภาพ (CONSAL Advisory Committee on Accreditation (CACA) โดยเน้นย้ำว่าความร่วมมือในการพัฒนาระบบการรับรองหลักสูตรจะช่วยเพิ่มคุณภาพของบัณฑิตและการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้สถาบันได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเอื้อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบัน การพัฒนาอาจารย์ และบุคลากรในวิชาชีพ

ประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือในการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในอาเซียนโดยการจัดสัมมนาการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในกลุ่มประชาคมอาเซียน จัดโดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2556) มีผู้เข้าสัมมนาเป็นผู้แทนจากประเทศ

ต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน 10 ประเทศ และอาเซียน + 6 ได้แก่ ญี่ปุ่น อินเดีย ไต้หวัน และ สถาบันการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย โดยเน้นระดับบัณฑิตศึกษา คู (Khoo, 2013) บรรยายนำว่าการเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการเป็นโอกาสในการทำความรู้จัก และสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นพื้นฐานของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและขยายผลเป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการต่อไป กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการทำได้หลายรูปแบบ ข้อดีที่เกิดจากความร่วมมือ คือ การขยายโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในระดับสากลและข้ามวัฒนธรรม ซึ่งมีความจำเป็นยิ่งและการฝึกนักศึกษาระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะให้มีความพยายามพัฒนาการศึกษาสารสนเทศศาสตร์สู่สากล และส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยและรวมกลุ่มผู้สนใจการวิจัยในสาขาเฉพาะในภูมิภาค โดยเน้นว่าความร่วมมือทางสารสนเทศศาสตร์จะประสบผลสำเร็จมากขึ้นเมื่อเน้นเฉพาะเจาะจงสาขา/ ประเด็นเฉพาะ และโครงการที่เฉพาะเจาะจง

การสัมมนาดังกล่าว ได้มีการนำเสนอรายงานสถานะการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ของแต่ละประเทศ (country report) และการสัมมนากลุ่มย่อย ความร่วมมือในห้าประเด็นหลัก ได้แก่ หลักสูตรและการเรียนการสอน สื่อการศึกษา การวิจัย การพัฒนาบุคลากร และการแบ่งปันทรัพยากร ผลการสัมมนาความร่วมมือในด้านต่างๆ มีดังนี้

ด้านหลักสูตรและการสอน ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์อาเซียน (ASEAN LIS curricular) การจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาสารสนเทศศาสตร์อาเซียน การพัฒนากรอบคุณภาพ (quality framework) และสมรรถนะบัณฑิต การจัดทำวารสารสารสนเทศศาสตร์อาเซียน (ASEAN LIS Journal) การร่วมมือเปิดสอนปริญญาร่วม การแลกเปลี่ยน/เคลื่อนย้ายนักศึกษาและอาจารย์ การเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบัน การผลิตสื่อการศึกษสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำบทเรียนออนไลน์ การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นเวทีให้นักศึกษาได้นำเสนอผลงาน การร่วมผลิตผลงานทางวิชาการและสื่อการศึกษาเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับอาเซียน

ด้านสื่อการศึกษา ความร่วมมือในการสร้างคลังสื่อการศึกษา (educational media repositories) การจัดทำบทเรียนออนไลน์ การใช้สื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม การพัฒนาเครือข่ายสื่อการศึกษา (networked media repositories)

ด้านการวิจัย ความร่วมมือในการกำหนดโจทย์วิจัยของอาเซียน การวิจัยร่วม การจัดประชุมสัมมนา และการจัดทำวารสารวิชาการของอาเซียนเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัย การเผยแพร่หัวข้องานวิจัยและผลการวิจัยในลักษณะบทความวิจัยเป็นภาษาอังกฤษบนเว็บไซต์ของแต่ละสถาบัน

ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ เน้นบทบาทของสถาบันการศึกษาและสมาคมวิชาชีพในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทางวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร องค์กร การพัฒนาทางวิชาชีพและสังคม ในรูปแบบที่มีการดำเนินการ เช่น การจัดประชุมสัมมนา การผลิตผลงานทางวิชาการร่วม การวิจัยร่วม และการจัดเวทีการแบ่งปันความรู้อาเซียน (ASEAN knowledge sharing)

ความร่วมมือมีความสำคัญและความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โครงการที่ดำเนินการในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มุ่งเอื้ออำนวยความร่วมมือระหว่างโปรแกรมการศึกษา ได้แก่ ระบบการรับรองสถาบันการศึกษา/ โปรแกรมการศึกษาในภูมิภาค คลังสื่อการเรียนรู้ (repositories of learning objects) การทำเว็บไซต์สำหรับการศึกษابรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในเอเชีย (web portal for LISEA (LIS Education in Asia) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาอาจารย์เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Khoo, Singh & Chaudhry, 2006)

ความร่วมมือในภูมิภาคเป็นขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากร จากความพยายามเริ่มต้นด้วยประเด็นรับรองคุณภาพหลักสูตรการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังมีแผนดำเนินงานทำคลังสื่อการสอนเพื่อการแบ่งปันและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาอาจารย์เป็นอีกประเด็นที่สำคัญของความร่วมมือ (Chaudry, 2007)

ความร่วมมือกับความเป็นสากลของการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ระดับอุดมศึกษา

ความร่วมมือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาความเป็นสากล อันเป็นมิติสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งได้รับความสนใจจากนานาประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เพราะความเป็นสากลเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับอุดมศึกษา ของประเทศในทวีปยุโรป สหรัฐอเมริกา และแคนาดา (Abdullahi & Kaijberg, 2004; Kajberg, 2002; Tammaro, 2001; Tammaro, 2005 a; Virkus, 2007; Virkus & Tammaro, 2005; Vodosek, 2002) ความเป็นสากลจำเป็นต้องมีการบูรณาการมิติความเป็นนานาชาติ ความแตกต่างและการศึกษาข้ามวัฒนธรรมไว้โดยเฉพาะในการเรียนการสอนและการวิจัยทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ในด้านทฤษฎีมีการศึกษาและวิจัย การแสวงหา การสร้าง การถ่ายทอด แลกเปลี่ยน เรียนรู้องค์ความรู้ที่เป็นสากล ขณะเดียวกันก็นำไปสู่การปฏิบัติในวิชาชีพที่อาศัยแนวคิด ทฤษฎี หลักการและมาตรฐานที่เป็นสากลมีองค์กร สถาบันและสมาคมวิชาชีพ รวมทั้งเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล

ความเป็นสากลทางสารสนเทศศาสตร์เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ระดับอุดมศึกษา เป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงสู่มาตรฐานและคุณภาพ กระบวนการบูรณาการมิติความเป็นสากลและมิติของความต่างทางวัฒนธรรมในกระบวนการเรียนการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการตามบทบาทหน้าที่ของสถาบัน นำไปสู่สมรรถนะสากลของอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตที่พึงประสงค์

ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากล ให้ความสำคัญในประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร และด้านความร่วมมือและเครือข่าย

ด้านการบริหาร มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และงบประมาณสนับสนุนรองรับ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจอันดี

ด้านบุคลากร การพัฒนากลุ่มอาจารย์และนักศึกษาให้มีความตระหนัก และการพัฒนาความรู้และทักษะ โดยเน้นทักษะทางภาษา และทักษะการทำงานข้ามวัฒนธรรม

ด้านความร่วมมือและเครือข่าย สร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ความร่วมมือและเครือข่าย ชุมชนวิชาการ วิชาชีพในระดับสากล

รูปแบบกิจกรรม

การพัฒนาสู่สากลดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ ผลการสังเคราะห์ เอกสาร และงานวิจัยกรอบแนวคิดความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในด้านการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาและการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (ชุดิมา สัจจามันท์, 2558)

1. ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ วิสัยทัศน์ นโยบาย ยุทธศาสตร์/แผนกลยุทธ์ บุคลากร ทรัพยากรการเรียนรู้และเทคโนโลยี

- **วิสัยทัศน์** มีวิสัยทัศน์ระบุและเกี่ยวข้องกับความเป็นสากลระดับสถาบัน
- **นโยบาย** มีการกำหนดนโยบายที่เน้นความเป็นสากล เช่น การจัดการศึกษานานาชาติ การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา มีบันทึกความร่วมมือ (MOU)
- **แผน** มีแผนกลยุทธ์ระดับสถาบัน/คณะ/โปรแกรมวิชา/หลักสูตรที่ระบุและเกี่ยวข้องกับความเป็นสากล มีแผนกลยุทธ์ความร่วมมือของสถาบันอย่างชัดเจนเป็นหนึ่งในห้าอันดับแรกของแผนกลยุทธ์ของสถาบัน และมีการวางแผนให้เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ (พื้นที่) เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
- **โครงสร้าง** มีโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันที่สนับสนุนการพัฒนาสู่สากล เช่น หน่วยงานวิเทศสัมพันธ์ บุคลากรผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะหน่วยงานสนับสนุนการศึกษานานาชาติ และ คณะกรรมการ/คณะทำงานเฉพาะกิจที่เกี่ยวข้อง
- **งบประมาณ** มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจกรรมการพัฒนาสู่สากล ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะและระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา/หลักสูตร เช่น งบประมาณ

สนับสนุนการไปประชุมทางวิชาการ เสนอผลงานในการประชุมนานาชาติ งบประมาณการเจรจาธุรกิจ งบประมาณการจัดกิจกรรมของสถาบันร่วมกันกับต่างประเทศ เช่น การประชุม สัมมนา การวิจัย จัดสรรทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างประเทศ มีการแสวงหาและได้รับงบประมาณ หรือการสนับสนุนจากภายนอก ทั้งภาครัฐหรือภาคเอกชน หรือจากองค์กรต่างประเทศ ในการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมการพัฒนาสู่สากล

- *กฎระเบียบ* มีกฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาสู่ความเป็นสากล เช่น การให้ทุนอาจารย์ไปศึกษาต่อ สอน ศึกษาดูงานและวิจัยต่างประเทศ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลา การพัฒนาอาจารย์ การพัฒนานักศึกษา

- *เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก* มีการจัดระบบสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสารและการเรียนรู้ได้ทุกหน ทุกแห่ง โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านสถานที่ ระยะทางและระยะเวลา เสริมความรู้ผ่านระบบออนไลน์ (Gregory, 2002)

2. *ด้านการจัดการศึกษา* จำแนกเป็นด้าน หลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้สอนและนักศึกษา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

2.1) หลักสูตรและการเรียนการสอน

- ความร่วมมือในการพัฒนา/ ปรับปรุงหลักสูตร
- การจัดการศึกษาในต่างประเทศ (cross-border delivery of education programs) เช่น การจัดตั้งเป็นสาขาของสถาบันในต่างประเทศ หรือ ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันในต่างประเทศกับสถาบันในประเทศนั้น เช่น การเปิดสอนหลักสูตรร่วม (dual program; sandwich program) การจัดการเรียนการสอนรายวิชาร่วมกัน (joint course) การเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบัน (credit transfer) การลงทะเบียนข้ามสถาบัน

- การมุ่งเน้นคุณภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของหลักสูตรให้บัณฑิตมีสมรรถนะทางวิชาการและวิชาชีพในระดับสากล

- การบูรณาการประเด็นและมุมมองสากล (international focus) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาเฉพาะพื้นที่ (area studies) ไว้ในหลักสูตร/เนื้อหา รายวิชาทั้งในหมวดศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ

2.2) ผู้สอนและนักศึกษา

- ผู้สอน อาจารย์อาคันตุกะ การพัฒนาอาจารย์
- นักศึกษา การแลกเปลี่ยนนักศึกษา มีการรับนักศึกษานานาชาติ และปรับให้เหมาะกับผู้เรียน (Kajberg, 2004)

- มีโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมโอกาสการพัฒนาความเป็น

สากลของอาจารย์และนักศึกษา เช่น การศึกษาดูงานต่างประเทศ (study abroad program) และ การฝึกงานต่างประเทศ (internship program) มีทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างประเทศ

2.3) ห้องสมุดและบริการ บริการของห้องสมุดในรูปแบบห้องสมุดดิจิทัลมีความสำคัญ ในการขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยการบริการที่ไร้พรมแดน สำหรับสมาชิกในทุกมุมโลก ด้วยบริการของห้องสมุดที่เอื้อและสนับสนุนการจัดการศึกษา อาจารย์และนักศึกษา เช่น บริการตอบคำถามเสมือน (virtual reference services) บริการนำส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (electronic document delivery) มีเว็บเพจบริการการศึกษานานาชาติโดยเฉพาะ

3. *ด้านการวิจัย* ครอบคลุมกิจกรรมการวิจัยร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

- การวิจัยร่วมระหว่างอาจารย์ในสถาบันกับอาจารย์นักวิชาการ/นักวิชาชีพในต่างประเทศ
- อาจารย์/นักศึกษาได้รับทุนวิจัยจากต่างประเทศ หรือทุนวิจัยที่มีกิจกรรมส่งเสริมการไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับต่างประเทศ
- การจัดประชุมทางวิชาการร่วมกันระหว่างสถาบันในประเทศกับสถาบันต่างประเทศและมีประเด็นความเป็นสากล เช่น การกำหนดวาระการวิจัยในระดับสากล การเผยแพร่งานวิจัย
- อาจารย์มีส่วนร่วมในกิจกรรมการวิจัยกับต่างประเทศ เช่น ที่ปรึกษา ร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิงานวิจัย ผู้ประเมินวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/งานวิจัย
- อาจารย์และนักศึกษาเผยแพร่งานวิจัยในการประชุมทางวิชาการ หรือในวารสารระดับนานาชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์โดยตรงในต่างประเทศ มีงานวิจัยประเด็นเกี่ยวข้องกับปัจจัยความร่วมมือในกลุ่มทวีปแอฟริกาและเอเชีย ดังนี้

ทวีปแอฟริกา ผลการศึกษาด้านภาพปัจจุบันและสิ่งท้าทายความร่วมมือทางการศึกษาและฝึกอบรมทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ของทวีปแอฟริกา Ocholla (2008) ใช้การวิจัยเอกสาร ประสพการณ์ และการสังเกต การวิเคราะห์พรรณมิต พบว่าความร่วมมือยังจำกัดในสถาบันการศึกษาและความร่วมมือของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคยังอ่อนแอ และอยู่ในรูปของความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ ความร่วมมือในการวิจัยยังมีน้อย อุปสรรคที่สำคัญของความร่วมมือ คือ

ไม่มีเวลา ค่าใช้จ่าย ขาดแหล่งทุนสนับสนุน ปัญหาการสื่อสาร การแพร่กระจายสารสนเทศ สถานที่ตั้ง ระยะทาง ระยะเวลา วัฒนธรรมการทำงาน จริยธรรม จิตวิทยา ความไม่เต็มใจแบ่งปัน ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นขอบเขตของความร่วมมือที่ควรเน้น คือ การสอน การวิจัย การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ การประชุมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตร การผลิตผลงานตีพิมพ์ การให้คำปรึกษาการวิจัยและการสอบ และกระบวนการร่วมมือ แบ่งเป็น สามขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นการประเมิน สิ่งท้าทายที่สำคัญคือ กฎเกณฑ์ เกี่ยวกับจำนวนนักศึกษา ความหลากหลายของตลาดงานที่รับผู้จบสารสนเทศ แหล่งทุนสนับสนุน สถาบันการศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การเข้าถึงการศึกษาในรูปแบบหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติใหม่ของ ผู้ปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัยของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ในแอฟริกาใต้ จากผลการวิจัยของ Abioye (2013) โดยใช้การสอบถาม และสัมภาษณ์อาจารย์สองสถาบันที่มีความร่วมมือกันคือ University of Ibadan's Department of Library, Archival and Information Studies and the University of Ghana's Department of Information Studies ในแอฟริกาตะวันตก พบว่าแม้ว่าทุกฝ่ายตระหนัก ความสำคัญและความจำเป็นของความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ แต่พบว่าผลการดำเนินการยังมีน้อย อุปสรรคสำคัญคือการมุ่งมั่นและอุทิศของ สถาบันทั้งสองทั้งอย่างทางการและไม่เป็นทางการ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ คือ ให้มีนโยบายที่เป็นทางการ ความร่วมมืออย่างจริงจังจากทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องและอาจารย์ และงบประมาณ ในการดำเนินการ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Maluleka, Onyancha & Ajiferuke (2015) ศึกษา อาจารย์จำนวน 85 คนในสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ระดับอุดมศึกษาจำนวน 10 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้ตอบ แบบสอบถามจำนวน 51 คน พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางการวิจัยประกอบด้วย เครือข่าย การแบ่งปันทรัพยากร การส่งเสริมผลิตผล การให้การศึกษาแก่นักศึกษา แก้ไขปัญหา ความโดดเดี่ยวทางวิชาการ การสร้างผลงานภายในระยะเวลาอันสั้นการเรียนรู้จากเพื่อนและ พบว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญ คือกระบวนการและขั้นตอนการบริหาร การขาดเงินทุน สนับสนุน ระยะทางที่ห่างไกลระหว่างนักวิจัย งานวิจัยนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า แม้ว่าความร่วมมือจะมี น้อย แต่นักวิจัยส่วนใหญ่เห็นว่าความร่วมมือเป็นประโยชน์และควรได้รับการส่งเสริม

ความร่วมมือของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Foo & others (2006) เสนอแนะให้มีความร่วมมือในภูมิภาคโดยการร่วมจัดและ เข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การทำคลังสื่อการศึกษาและทรัพยากร การประกันคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมการวิจัย เพื่อให้อาจารย์และนักวิชาการในศาสตร์นี้ใน

ภูมิภาคได้มีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ โดยการเริ่มต้นจากเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการและพัฒนาไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและวิจัยในภูมิภาค ต่อมาในค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556) แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราช ได้จัดสัมมนาความร่วมมือระหว่างอาเซียน เรื่อง “ Library and Information Science Education: Collaboration among ASEAN countries” มีผู้แทนจากทุกประเทศในอาเซียน และประเทศในภูมิภาค ASEAN + 6 รวม 14 ประเทศ จำนวน 51 คน มีการนำเสนอรายงานการศึกษาวិชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาค การประชุมระดมความคิด และที่ประชุมเห็นควรให้มีความร่วมมือในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อการศึกษา การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาทางวิชาชีพ การแบ่งปันทรัพยากร และกิจกรรมทางวิชาการอื่นๆ

ด้านการรับรองหลักสูตรการศึกษามีความพยายามพัฒนารูปแบบการรับรองหลักสูตรการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดย Majid; Chaudhry , Foo & Logan (2003) ได้แสดงให้เห็นว่าการรับรองหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาซึ่งในสหรัฐอเมริกาและทวีปอเมริกาเหนือ ประเด็นการรับรองคุณภาพหลักสูตรมีรากฐานที่มั่นคง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีผู้ตอบแบบสอบถาม 14 แห่งจาก 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย พิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าการรับรองคุณภาพหลักสูตรในระดับภูมิภาคมีความจำเป็นและช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างสถาบันดีขึ้น การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและวิชาชีพและการเป็นที่ยอมรับ ผู้ตอบ 13 คนจาก 14 สถาบันสนใจเข้าร่วม และผู้ตอบทั้งหมดเห็นว่าควรเริ่มในระดับบัณฑิตศึกษา ขณะที่ผู้ตอบ 10 แห่งเห็นว่าควรครอบคลุมระดับปริญญาตรีด้วย ปัญหาสำคัญสู่การปฏิบัติคืองบประมาณ ความเข้าใจและการยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง รูปแบบการรับรองคุณภาพหลักสูตรที่คณะผู้วิจัยนำเสนอ ระยะแรก กำหนดเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษา และระยะที่สองระดับปริญญาตรี การดำเนินงานอยู่ในความรับผิดชอบของสภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยคอนซาลตั้งคณะกรรมการร่วมประกอบด้วยผู้แทนจากคอนซาลและผู้แทนจากสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ตลาดงาน ในรูปคณะกรรมการที่ปรึกษาของคอนซาลด้านการรับรองคุณภาพ (CONSAL Advisory Committee on Accreditation - CACA) และมีคณะกรรมการประเมิน (Accreditation Review Panel) แต่งตั้งโดยคณะกรรมการที่ปรึกษาไปตรวจเยี่ยมสถาบันการศึกษาและประเมินตามมาตรฐานการรับรองคุณภาพที่พัฒนาขึ้น (*accreditation standards*) คณะกรรมการประเมินประกอบด้วยกรรมการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจำนวน 2 คน ผู้แทนจากสมาคมห้องสมุดและหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน แห่งละ 1 คน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ชูติมา สัจจามันท์ (Sacchanand, 2015) วิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เจาะลึกผู้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้อง พบว่า แต่ละประเทศมีระบบ ประกันคุณภาพภายในเป็นระบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาระดับชาติเพื่อการยอมรับในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนด มาตรฐาน เกณฑ์ และกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาหลักสูตรต่างๆ การศึกษาหลักสูตร บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์อยู่ภายใต้กลไกดังกล่าว และองค์กรทางวิชาชีพไม่ได้มี บทบาทในการรับรองหลักสูตร ยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์ สมาคมห้องสมุดมีบทบาทในการสอบ ใบประกอบวิชาชีพสำหรับผู้สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยและสารสนเทศศาสตร์ ผู้วิจัยได้ เสนอกลยุทธ์การประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยและสารสนเทศศาสตร์ โดยให้ เชื่อมโยงกับเครือข่ายประกันคุณภาพอาเซียน (ASEAN Quality Assurance network – AQAN) กรอบการประกันคุณภาพการอุดมศึกษาอาเซียน (ASEAN Quality Assurance Framework for Higher Education- AQAFHE) และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ รวมทั้ง การสนับสนุนในระดับนโยบายของแต่ละประเทศและในภูมิภาค เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นสากลของ การศึกษา ข้อเสนอในงานวิจัยนี้ต่างจากงานวิจัยของ Majid; Chaudhry; Foo & Logan (2003) ที่เสนอให้การประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของสภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้หรือคอนซาล

นอกจากนี้ Chaudhry & Khoo (2008) ได้เสนอวิจัยการสร้างคลังสื่อการสอนเพื่อการ แบ่งปันและนำ กลับมาใช้โดยเน้นการพัฒนาแท็กโซโนมี (taxonomy) และเมตาดาตา (metadata) เพื่อเอื้อให้การค้นหาและตรวจดูทำได้สะดวกขึ้น โดยได้มีการทดลองกับรายวิชาการจัดโครงสร้าง สารสนเทศ โดยวิเคราะห์ว่าหัวข้อต่างๆทั้งหมดครอบคลุมอยู่ในหลักสูตรระดับปริญญาโทสารสนเทศ- ศาสตร์ การจัดการความรู้ และระบบสารสนเทศ ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง ผลการวิจัยพบว่า ฟาเซตแท็กโซโนมี (facet taxonomy) ที่พัฒนาขึ้นมีความครอบคลุม และช่วยอำนวยความสะดวก ในการค้นสื่อการสอนชนิดต่างๆ ทำให้สามารถแบ่งปันและใช้ประโยชน์ได้

ประเทศไทย มีงานวิจัยในประเด็นอื่นโดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวข้องกับความร่วมมือทาง สารสนเทศศาสตร์ซึ่งอาจปรากฏในรูปการมีส่วนร่วม เครือข่าย หรือหุ้นส่วนหรือคำเรียกอื่นๆ เป็น ยุทธศาสตร์สำคัญในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ผลการวิจัยสภาพการพัฒนาความเป็นสากลของการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษ- ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสถาบันที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ชูติมา สัจจามันท์ (2558) ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่าความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ เป็นหนึ่งในแนว ปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาของสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยและ

สารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศ เช่นเดียวกับเครือข่ายและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์เป็นหนึ่งในสาม ยุทธศาสตร์หลัก ในการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมยุทธศาสตร์หลักประกอบด้วย เครือข่ายและ หุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ การเคลื่อนย้ายและแลกเปลี่ยน การซึมซับ และความคล่องตัวและยืดหยุ่น และยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน จำแนกเป็นสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการบริการทางวิชาการ โดยแต่ละด้านมีรายการยุทธศาสตร์ ภายในกรอบ แนวคิด “สร้างอัตลักษณ์” หรือบริบทของสถาบัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ทุกสถาบันเปิดสอน ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย มีการดำเนินการในด้านการจัดการศึกษา และมหาวิทยาลัย สามแห่ง ยังไม่มีการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการวิจัย และมหาวิทยาลัยจำนวนห้าแห่งไม่มีการ พัฒนาความเป็นสากลในด้านการบริการวิชาการและมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีแผนเปิดสอนมีการดำเนินการพัฒนาความเป็นสากลมากกว่ามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนเฉพาะระดับ ปริญญาโท แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศที่คัดเลือกในภูมิภาคที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นการพัฒนาความ เป็นสากลโดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์และการทำงานโดยเน้นความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่สากลในระดับดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชา สารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ชุตินา สัจจนันท์ กาญจนา ใจกว้าง และ น้ำทิพย์ วิภาวิน (2554) ใช้การวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในเชิงพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความ ต้องการการจัดการศึกษาและหลักสูตรที่ได้มาตรฐานสากลมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเชิญอาจารย์ชาว ต่างประเทศมาบรรยาย การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน มีเว็บไซต์ของหลักสูตรเป็นช่อง ทางการสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นภาษาอังกฤษ มีการเสวนาทางวิชาการในลักษณะ journal club เป็นภาษาอังกฤษ 2) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณาจารย์ แขนงวิชา สารสนเทศศาสตร์มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาสู่สากลมีความสำคัญและจำเป็น ปัจจัยสำคัญของ ความสำเร็จคือนโยบายและทิศทาง รวมทั้งระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่ เอื้ออำนวยให้มีการทำงานมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นเพราะเป็นการทำงานกับต่างประเทศ การ จัดการศึกษาสู่สากลพิจารณาให้มีความสำคัญในเรื่องการสร้างเครือข่ายกับต่างประเทศ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและการวิจัยร่วมกัน การพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตโดยเน้น สมรรถนะทางภาษาและการวิจัย 3) แนวทางพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการของเครือข่ายห้าสถาบัน ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสารสนเทศศาสตร์สู่สากลในระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย เน้นการจัดทำ วารสารวิจัยในรูปวารสารอิเล็กทรอนิกส์ การจัดประชุม สัมมนาทางวิชาการ และจัดทำ

เว็บไซต์ของเครือข่ายเพื่อเป็นช่องทางการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ

4) รูปแบบการจัดการศึกษาสู่สากลในระดับอุดมศึกษา ขณกวิชาสารสนเทศศาสตร สาขาวชิลาศลปศาสตร มหาวิทยาไลสุโขทัยธรรมาธราชใหความสำคัญในการพัฒนาองคประกอบตอไปนี้ คือ ดานนโยบาย กลยุทธองคการและการบริหารจัดการ หลักสูตร การเรียนการสอน การวิจัย คณาจารย์ นักศีกษา ทรัพยากรการเรียนรู ความรวมมือทางวิชาการและเครือขายระดับสากล การบริการทางวิชาการแกสังคมและสภาพแวดลอมทางการเรียนรู

นอกจากนี้ผลการศีกษาความต้องการ ศักยภาพและรูปแบบการจัดการศีกษาหลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร) สาขาวชิลาศลปศาสตร มหาวิทยาไลสุโขทัยธรรมาธราช ชูติมา สัจจานันท์ กาญจนนา ใจกวาง และ สมสรวง พฤติกุล (2551) ใชวิธีการวิจัยใชการสำรวจ การประชุมกลุม การสัมภาษณ เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสำรวจ ประเด็นประชุมกลุมและแบบสัมภาษณ กลุมตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์/ ผูปฏิบัติงาน/บรรณารักษ/นักวิชาชีพสารสนเทศในหนวยงาน สถาบันการศีกษาหรือสถาบันบริการสารสนเทศทั้งสังกัดภาครฐและภาคเอกชน 54 คนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผูบริหารหลักสูตรการศีกษาวิชาสารสนเทศศาสตรระบบทางไกลประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ จานวน 5 คน และผูทรงคุณวุฒิในวิชาชีพจากสถาบันการศีกษา จานวน 5 คนซึ่งไดจากการสุ่มแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใชการอยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใชการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยรูปแบบการจัดการศีกษาของ มสธ.ที่ผูสนใจศีกษาตอจานวนสูงสุดต้องการ คือ การจัดการศีกษาตามระบบการศึกษาทางไกลของ มสธ. โดยเชิญผูทรงคุณวุฒิภายนอกกรวมผลิตสื่อการสอน เป็นอาจารย์สอน อาจารย์ที่ปรัภษาวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 36.0) รองลงมา คือมีความรวมมือ/เครือขายกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เปิดสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกล โดยนักศีกษาสามารถลงทะเบียนเรียนบางวิชาของมหาวิทยาลัยในเครือขายแลวโอนหนวยกิตมาเป็นส่วนหนึ่ของการศีกษาของ มสธ. หรือมีการจัดการเรียนการสอนโดยเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เป็นเครือขายมาร่วมสอนวิชาตามที่กำหนดในหลักสูตรของ มสธ. (ร้อยละ 33.3) ลักษณะการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้สื่อการศีกษา เช่น ตำราที่ผลิตหรือใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีความรวมมือ/เครือขายและสอนโดยอาจารย์คนไทยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ การเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิชาชีพจากต่างประเทศมาสอน/ร่วมสอน ($\bar{X} = 4.45$)

ด้านรูปแบบการจัดการศีกษาหลักสูตรสารสนเทศศาสตร ระดับปริญญาเอกที่นำเสนอประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการในรูปแบบความรวมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ โดยเน้นมหาวิทยาลัยในประเทศที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศีกษาในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร และต่างประเทศเน้นความรวมมือกับมหาวิทยาลัยที่จัดการศีกษาสารสนเทศศาสตรระบบทางไกลในระดับปริญญาเอก โดยมีความรวมมือในด้าน การผลิตสื่อการศีกษา การใช้สื่อการศีกษาที่มหาวิทยาลัย

ต่างประเทศผลิต การลงทะเบียนข้ามสถาบันและเทียบโอนหน่วยกิต การสอนหรือร่วมสอนข้ามสถาบัน การเชิญอาจารย์ต่างสถาบันเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์พิเศษ หรือที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และให้มีการพัฒนาบุคลากร โดยการศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนอาจารย์ การวิจัยและการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน (2) ระบบทางไกล ครอบคลุมสื่อการศึกษา การเรียนการสอน ผู้สอน และการจัดประสบการณ์วิชาชีพ และ (3) เนื้อหาของหลักสูตร เน้นการจัดการสารสนเทศโดยภาพรวมและเฉพาะกิจกรรมหรือเฉพาะงานและการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการสารสนเทศ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากงานวิจัย การจัดการเรียนการสอน หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ระดับมหาบัณฑิต ของฐานันดร สุขศรี (2545) ให้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและการทำวิจัย โดยมุ่งประโยชน์ต่อนักศึกษาเป็นหลักด้วย เช่น การเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงทะเบียนข้ามสถาบัน และเทียบโอนหน่วยกิตได้เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเรียนวิชาที่ตรงกับความต้องการและความสนใจ ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย และช่วยแก้ไขปัญหอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในด้านอาจารย์ ซึ่งทำให้บางสถาบันไม่สามารถเปิดสอนรายวิชาที่ผู้เรียนสนใจได้ รวมถึงความร่วมมือเขียนเอกสารวิชาการร่วมกัน นอกจากนี้ควรพิจารณา การสร้างความร่วมมือกับองค์กร สถาบัน ชุมชน ในท้องถิ่น ในประเทศและต่างประเทศด้วย

โดยสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นของความร่วมมือ และการสร้างความตระหนักในการพัฒนาความร่วมมือ โดยเฉพาะในการศึกษาและวิจัย โดยมีระบบการบริหารจัดการ รูปแบบและกิจกรรมความร่วมมือซึ่งสามารถช่วยลดข้อจำกัด และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการบริหาร โดยเฉพาะเรื่องบุคลากร งบประมาณ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และความเชี่ยวชาญที่มีจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาอาจารย์ และนักศึกษา ขยายโอกาสให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้และประสบการณ์ การเรียนรู้ และมีประสบการณ์ต่างวัฒนธรรม การขยายหลักสูตรการเรียนการสอน การบริการและกิจกรรมของสถาบัน การประกันคุณภาพการจัดการศึกษา การเพิ่มคุณภาพของบัณฑิต ให้ตอบสนองความต้องการของตลาดงานที่เปลี่ยนแปลงไปและเอื้อต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน สอดคล้องกับทิศทางการรวมกลุ่มของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน และการพัฒนาสู่ความเป็นสากล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 3 นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก
เครื่องมือการวิจัย
การเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูล
การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิชาวไทย เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยเป็นผู้มีผลงานประสบการณ์การริเริ่ม/มีบทบาทในกิจกรรมความร่วมมือในระดับภูมิภาคหรือสากล จำนวน 8 คน โดยเน้นทางการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ (ภาคผนวก ก)
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต่างประเทศโดยเน้นกลุ่มประเทศอาเซียน + 3 เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยเป็นผู้มีบทบาทและประสบการณ์การริเริ่ม/มีบทบาทในกิจกรรมความร่วมมือทางการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคหรือสากล จำนวน 7 คน (ภาคผนวก ข)
3. หัวหน้าภาควิชา/โปรแกรมวิชา /ผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมความร่วมมือระดับภูมิภาคหรือระดับสากลจากสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ที่มีความร่วมมือในระดับภูมิภาคหรือสากล สถาบันละ 1 คน รวม 5 คน (ภาคผนวก ค)
4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมความร่วมมือระดับภูมิภาคหรือระดับสากลจากประเทศในภูมิภาคอาเซียน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 คน (ภาคผนวก ง)
5. ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และการศึกษาชาวไทย จำนวน 34 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล/แบบสัมภาษณ์/แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม

แบบบันทึกข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิดและสถานการณ์ภาพความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ของประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนจากการวิจัยเอกสารโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (ภาคผนวก จ)

แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์การบริหารจัดการและการดำเนินงานความร่วมมือ ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการและดำเนินการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัย ความต้องการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน (ภาคผนวก ฉ)

แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน (ภาคผนวก ช)

ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ 3 ระดับ กำหนดให้คะแนนดังนี้

ตอบ +1 ถ้าแน่ใจว่า รายการข้อเสนอแนะที่ระบุเหมาะสม

0 ถ้าไม่แน่ใจว่า รายการข้อเสนอแนะที่ระบุเหมาะสม

-1 ถ้าแน่ใจว่า รายการข้อเสนอแนะที่ระบุไม่เหมาะสม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยทุกชุดได้รับการตรวจสอบคุณภาพ โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนประกอบด้วยผู้สอน นักวิชาการ นักวิจัย เป็นผู้ประเมินว่าข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้องและวัดตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเป็นผู้พิจารณาและผลมาปรับปรุงเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูล การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การแจกแบบสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม

การบันทึกข้อมูล โดยแบบบันทึกข้อมูล จากการอ่าน และวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม (focus group interview) ผู้ทรงคุณวุฒิชาวไทย จำนวน 8 คน ผู้ทรงคุณวุฒิชาวต่างประเทศกลุ่มแรก จำนวน 7 คน กลุ่มสอง จำนวน 10 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 34 คน

การสำรวจภาคสนาม ใช้แบบสำรวจ/แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม

การสอบถามโดยส่งแบบสอบถามเพื่อหาคำดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องจำนวน 34 คนต่อร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา การจัดกลุ่มเนื้อหา และการสรุปความ

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ค่าความถี่ และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item- objective congruence: IOC) ผู้วิจัยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาประมวล โดยนำค่าที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อ กำหนดให้

+1 ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อเสนอแนะที่ระบุเหมาะสม

0 ถ้าไม่แน่ใจว่ารายการข้อเสนอแนะที่ระบุเหมาะสม

-1 ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อเสนอแนะที่ระบุไม่เหมาะสม

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ นำไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item- objective congruence: IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การแปลความหมายดัชนีความสอดคล้องใช้เกณฑ์ ดังนี้

ถ้า $IOC \geq .60$ แสดงว่ารายการยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์

การนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำเสนอในรูปสรุปและพรรณนาความ

ข้อมูลเชิงปริมาณ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา
และวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศ
กลุ่มประชาคมอาเซียน
- ตอนที่ 2 ปัจจัยส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัด
การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทย
และประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
- ตอนที่ 3 ความต้องการความร่วมมือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการ
ความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับ
ภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัด
การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทย
และประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

**ตอนที่ 1 สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและ
วิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคม
อาเซียน**

ผลการวิเคราะห์สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัด
การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคม
อาเซียนจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบดังนี้

1. *ความร่วมมือทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน*
 อย่างเป็นทางการมีเพียงองค์การเดียว คือ สภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 (Congress of Southeast Asian Librarians – CONSAL) (www.consal.org) หรือเรียกกัน
 โดยย่อว่าคอนซาล เป็นสมาคมวิชาชีพระดับภูมิภาค ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1970 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 จัดตั้ง อ่างไร้ว และสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ความร่วมมือและการเชื่อมโยงกับบรรณารักษ์ ห้องสมุด สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดและสถาบันที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค

1.2 ส่งเสริมความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การเอกสาร บริการสารสนเทศและที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค

1.3 ร่วมกับองค์การในภูมิภาคและในท้องถิ่นและสถาบันอื่นๆ สนับสนุนการดำเนินงานและความสนใจพื้นฐานของคอนซาล

1.4 เป็นเวทีแบ่งปันและแลกเปลี่ยนสารสนเทศและประสบการณ์ในประเด็นของวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การเอกสาร บริการสารสนเทศและที่เกี่ยวข้องในภูมิภาค

1.5 อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารคอนซาลให้ความเห็นชอบ

(CONSAL, 2006, p.1)

สมาชิกของคอนซาลประกอบด้วย สมาคมห้องสมุดและหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน สมาชิกสหประชาชาติประกอบด้วย สมาคมห้องสมุดและหอสมุดแห่งชาติของประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาค ห้องสมุดและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารคอนซาล และสมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคล ห้องสมุดและองค์กรที่เกี่ยวข้องที่อุทิศตนและมีผลงานโดดเด่นต่อคอนซาล

คอนซาล มีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย นายกสมาคมห้องสมุดและผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีสำนักงานเลขานุการหมุนเวียนไปตามประเทศสมาชิก กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง คือการจัดประชุมทางวิชาการหมุนเวียนจัดโดยประเทศสมาชิกเพื่อแสดงผลงานของคณะกรรมการบริหารและการประชุมทางวิชาการในเรื่องที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด โดยเน้นหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศในภูมิภาค โดยมีการจัดหมุนเวียนในประเทศสมาชิก และเริ่มตั้ง พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ได้มีการจัดตั้งรางวัล CONSAL Outstanding Librarian Award เพื่อมอบให้บรรณารักษ์ อาจารย์ นักวิชาการและนักวิชาชีพผู้มีผลงานดีเด่นในวงวิชาการและวิชาชีพทั้งในประเทศและภูมิภาคในการประชุมแต่ละครั้ง

2. ความร่วมมือทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในด้านการศึกษาและวิจัย ยังไม่มีความร่วมมือในด้านการศึกษาและวิจัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่มีในวงกว้างทวีปเอเชีย โดยครอบคลุมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประชาคมอาเซียนด้วย ได้แก่ Asia-Pacific Conference on Library & Information

Education & Practice (A - LIEP) ; Asia Library & Information Research Group (ALIRG) และ Consortium of iSchools Asia – Pacific (CiSAP)

Asia-Pacific Conference on Library & Information Education & Practice (A-LIEP) เริ่มจัดประชุมครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) โดยความร่วมมือระหว่าง National Technical University of Singapore และ University of Malaya มีประเทศ 21 ประเทศเข้าร่วมประชุม และนับเป็นครั้งแรกที่มีความร่วมมือระหว่างนักการศึกษาและนักวิจัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Quinn, 2014)

การจัดประชุม International Conference on Asia – Pacific Library and Information Education and Practice ได้ดำเนินการมาแล้ว 6 ครั้ง ตามลำดับดังนี้

- ครั้งที่ 1 หัวข้อ Preparing Information Professionals for Leadership in the New Age จัดโดย Nanyang Technological University, Singapore กันยายน ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549)
- ครั้งที่ 2 หัวข้อ Advancing Library and Information Education in Asian Countries: Convergence and Cooperation in Information and Communication Sciences จัดโดย Chinese Association of Library and Information Science Education (CALISE), and Dept. of Information and Communication of Shih-Hsin University, Taiwan พฤศจิกายน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2551)
- ครั้งที่ 3 หัวข้อ Preparing Information Professionals for International Collaboration จัดโดย University of Tsukuba, Japan มกราคม ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552)
- ครั้งที่ 4 หัวข้อ Asia-Pacific Conference on Library & Information Education And Practices- Issues, Challenges and Opportunities จัดโดย Faculty of Information Management, Universiti Teknologi MARA, Malaysia มีนาคม ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554)
- ครั้งที่ 5 หัวข้อ Issues and Challenges of the Information Profession in the Digital Age จัดโดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย กรกฎาคม ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556)
- ครั้งที่ 6 หัวข้อ Asia Pacific LIS: Exploring Unity Amid Diversity จัดโดย School of Library and Information Sciences. University of the Philippines ตุลาคม ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

Asia Library & Information Research Group (ALIRG) เริ่มจากการรวมกลุ่มและความพยายามร่วมมือกันของนักวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จากไต้หวัน สิงคโปร์และไทย โดยการจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2551 ชื่อว่า The Taiwan – Singapore -Thailand Workshop Series on Library and Information Science และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น Workshop of the Asia Library and Information Research Group ในการประชุมครั้งที่ 4 ต่อมาได้ขยายความร่วมมือไปยังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย อินเดี และฟิลิปปินส์

วัตถุประสงค์ของการจัดการประชุมปฏิบัติการ (workshop series) “เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักการศึกษาและนักวิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงดังนี้

“เพื่อริเริ่มและดำเนินโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาค
เพื่อจัดตั้งกลุ่มวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับภูมิภาค
เพื่อแสวงหาคำแนะนำป้อนกลับในผลงานวิจัยที่ดำเนินการจากผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาระดับปริญญาเอกได้สร้างเครือข่ายและได้รับคำแนะนำ
ป้อนกลับจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัยของตน ”

(ALIRG, 2014)

กิจกรรมการประชุมปฏิบัติการที่จัดมีตามลำดับดังนี้

- ครั้งที่ 1 จัดโดย National Taiwan Normal University กันยายน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551)
- ครั้งที่ 2 จัดโดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย พฤศจิกายน ค.ศ.2009 (พ.ศ. 2552)
- ครั้งที่ 3 จัดโดย Nanyang Technological niversity, Singapore มกราคม ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554)
- ครั้งที่ 4 จัดโดย National Taiwan Normal University มีนาคม ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2552)
- ครั้งที่ 5 จัดโดย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย กรกฎาคม ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556)
- ครั้งที่ 6 จัดโดย University of Malaya, Malaysia พฤศจิกายน ค.ศ. 2014 (พ.ศ. 2557)
- ครั้งที่ 7 จัดโดย Ateneo de Manila University, Philippines ตุลาคม ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

Consortium of iSchools Asia – Pacific (CISAP) เป็นการรวมกลุ่มสถาบันและองค์กรที่สมัครใจร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสถาบันการศึกษาสารสนเทศและการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกโดยการทำกิจกรรมและโครงการร่วมกัน เริ่มเมื่อ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551)

วัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. ส่งเสริมการจัดตั้งและการพัฒนาสถาบันการศึกษาสารสนเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
 - สร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันการศึกษาสารสนเทศและชุมชนสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
 - ช่วยกำหนดอัตลักษณ์และสร้างแบรนด์ของสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
 - สร้างกรอบแนวคิด แนวทางและมาตรฐานสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
2. ส่งเสริม ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ๆ ในการศึกษาและวิจัยของสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
 - แลกเปลี่ยนหลักสูตรระหว่างสถาบันการศึกษาสารสนเทศ
 - พัฒนากิจกรรมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์
 - จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันการศึกษาสารสนเทศและความเคลื่อนไหวในภูมิภาค

(<http://www.cisap.asia>)

สมาชิกประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร การบริหารประกอบด้วยคณะกรรมการถาวรซึ่งจัดตั้งในช่วงก่อตั้ง

ในบริบทของประเทศไทย พบว่าสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนวิชาสารสนเทศศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ในประเทศไทย มีความร่วมมือกันในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษา โดยการเป็นอาจารย์บรรยายพิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ กองบรรณาธิการวารสาร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ประเมินผลงานทางวิชาการ ส่วนในด้านการวิจัย ยังไม่พบว่ามีวิจัยร่วมระหว่างสถาบันอย่างเป็นทางการ ลักษณะความร่วมมือในการวิจัยที่พบอย่างกว้างขวาง คือการเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือกลุ่มตัวอย่าง การวิจัย

สถาบันในภูมิภาคที่มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ เน้นการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีบันทึกความร่วมมือกับ University of Technology MARA มาเลเซีย โดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ กับ School

of Information Management, University of technology MARA มีความร่วมมือจัดกิจกรรมในรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอผลงานของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา โดยเน้นระดับปริญญาเอกทุกสามปี อาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลคุณนิพนธ์ รวมทั้งเป็นผู้ประเมินบทความตีพิมพ์ในวารสาร

ในอดีตพบว่า มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สังเกตคณะมนุษยศาสตร์ (ในปัจจุบันสังกัดคณะวิทยาการจัดการ) มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ กับมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ประเทศลาว ในการพัฒนาหลักสูตร การเตรียมการเปิดสอนระดับปริญญาตรี วิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเป็นการหยั่งรากฐานการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศลาวเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว รูปแบบต่างๆ ทั้งการศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การจัดฝึกอบรม การจัดศึกษาดูงาน โดยได้แสวงหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนให้ทุนอาจารย์ของมหาวิทยาลัยประเทศลาวมาศึกษาต่อ รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษา วิทยากร ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนสถาบันการศึกษาอื่นๆ ไม่มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างมหาวิทยาลัยหรือสถาบันในด้านการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ แต่มีความร่วมมือในรูปแบบการอนุญาตอาจารย์ของสถาบันไปเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยากร กรรมการ เช่น การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรการจัดการสารสนเทศ ของ Cantho University ประเทศเวียดนาม โดยมี ผู้ทรงคุณวุฒิอาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การจัดการศึกษาหลักสูตรสารสนเทศศาสตร์ ระดับปริญญาเอกของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มีอาจารย์พิเศษจากอาจารย์อาคันตุกะ จากมหาวิทยาลัยมาลายา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมารา ประเทศมาเลเซีย และมีวิทยากรบรรยายพิเศษจากมหาวิทยาลัยนันทยาง สิงคโปร์

บทวิเคราะห์

1. ความร่วมมือในวงการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เริ่มต้นมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) แต่เน้นห้องสมุด บรรณารักษ์ และวิชาชีพ แม้วัตถุประสงค์จะครอบคลุมเรื่องการศึกษา โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีธรรมนูญ (Constitution) ลงวันที่ 26 มีนาคม 2006 ประกาศใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ มีการกำหนดชื่อและสำนักงาน วัตถุประสงค์ ประเภทของสมาชิก สิทธิ ประโยชน์และความรับผิดชอบ คณะกรรมการบริหาร การประชุม ฝ่ายเลขานุการ การประชุมทั่วไป การลงมติของคณะกรรมการบริหาร การแก้ไข เพิ่มเติม และการบังคับใช้ ผลงานที่สำคัญคือ การจัดประชุมทางวิชาการทุกสามปี โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยรวมอยู่ด้วย

2. ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยโดยตรงในระดับภูมิภาคอาเซียน ยังไม่มีการดำเนินการรวมกลุ่มโดยเฉพาะ แต่มีการดำเนินการในวงกว้างระดับทวีปเอเชีย คือ ALIEP, ALIRG, CISAP ซึ่งมีอาจารย์ทางด้านสารสนเทศศาสตร์จากภูมิภาคอาเซียนมีส่วนร่วมในการก่อตั้งเริ่มต้นจาก

การรวมกลุ่มความสนใจและเครือข่ายบุคคล การอุทิศตน ความเสียสละของนักวิชาการซึ่งมักเป็นผู้บริหารภาควิชา/ โปรแกรมวิชา /คณะ/มหาวิทยาลัย และขยายผลต่อไป โดยในปัจจุบันอยู่ในระยะการพัฒนาการบริหารจัดการ ภายใต้ข้อตกลงการดำเนินการความร่วมมือ หรือข้อตกลงในการจัดตั้ง เช่น CISAP มี Consortium Agreement : Agreement to Establish the Consortium of schools Asia Pacific (2008) รูปแบบกิจกรรมความร่วมมือเน้นการประชุมทางวิชาการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา และวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และในแต่ละปัจจัยก็ยังจำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

1.1 **ปัจจัยภายนอก** ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นกระแสโลก (global issues) ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาและวิชาชีพ (paradigm shift)

1.1.1 **กระแสโลก** ภาวะโลกาภิวัตน์อันเนื่องจากความก้าวหน้าและพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเครือข่ายสังคม ทำให้โลกใกล้ชิดกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความร่วมมือ การแบ่งปัน ช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยน การทำงานเป็นทีม เป็นเครือข่าย หุ้นส่วน โดยการศึกษาเป็นกลไกสร้างความเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนการเข้าสู่สังคมฐานความรู้และยุคดิจิทัล การพัฒนาสู่การศึกษาที่มีมาตรฐาน คุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษา ความโปร่งใส ตรวจสอบได้และธรรมาภิบาล

1.1.2 **ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน** อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญยิ่ง ช่วยสร้างอำนาจการแข่งขันและการต่อรองในเวทีต่างๆ ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีสินค้าและบริการที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ อันนำมาซึ่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจการค้าที่มีความสำคัญยิ่ง การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนช่วยให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุน ทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น อาเซียนมีความเหมือนกันในหลายๆ ด้าน และมีอัตลักษณ์ของความเป็นอาเซียนที่ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายของความร่วมมือได้

ด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาที่สำคัญภายใต้กรอบความร่วมมือขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีมีโอ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับอาเซียนด้วย โดยศูนย์ภูมิภาคซีมีโอด้านอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO Regional Centre for Higher Education and Development) ตั้งอยู่ที่ประเทศไทยและทำหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือระดับอุดมศึกษาและจัดการ อบรม วิจัยที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของภูมิภาคในระดับอุดมศึกษา มีการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network – AUN) ที่สำคัญคือ โครงการระบบการโอนหน่วยกิต (The ASEAN Credit Transfer System – ACTS)

นอกจากนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรองแผนงานด้านการศึกษา 5 ปี (ASEAN, 2012) ซึ่งเป็นแนวทางความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา มีสาระสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) การร่วมมือกันสร้างความตระหนักรู้ (Promoting ASEAN Awareness)
- 2) การเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ (Increasing Access to Quality Primary and Secondary Education)
- 3) การยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาสาขาอาชีพ (Increasing Quality of Education – Performance Standards, Lifelong Learning and Professional Development)
- 4) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการข้ามแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา (Strengthening Cross-Border Mobility and Internationalisation of Education)
- 5) การสนับสนุนองค์กรเฉพาะสาขาอื่น ๆ (Support for other ASEAN sectoral bodies with an interest in education)

นอกจากนี้ยังมีฐานความร่วมมือและเครือข่ายต่างๆ ของอาเซียนโดยเฉพาะในด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวยต่อความร่วมมือ เช่น AUN (ASEAN University Network) ; Asean University Network Inter-Library Online (AUNILO); ASEAN Quality Assurance Network (AQAN) ความร่วมมือด้านไอซีทีในกรอบอาเซียน

1.1.3 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาและวิชาชีพ การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูงมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตผู้มีความรู้และความชำนาญการ มีทักษะการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้าวิจัย และสร้างนวัตกรรมการ และนักวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเป็นผู้นำในวิชาชีพและในสังคม

นอกจากนี้ทิศทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในต่างประเทศและในประเทศได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาสู่สากลและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา

การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์ที่เกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงปรัชญาพื้นฐานของห้องสมุดและการจัดการสารสนเทศ เกิดการถดถอยทางวิชาชีพหรือการลดทักษะทางวิชาชีพแบบเดิม โดยเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาแทนที่ทักษะการทำงานด้วยมือแบบเดิม และมีการประยุกต์ศาสตร์อื่นในลักษณะสหวิทยาการมาใช้ในการบริหารจัดการ และดำเนินงานทางวิชาชีพ ส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่และชื่อตำแหน่งงานของนักวิชาชีพในชื่อเรียกต่างๆ กัน การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัว ให้ทันความก้าวหน้าของวิทยาการ ความคาดหวังของผู้รับบริการ และความคาดหวังของสังคม

1.2 **ปัจจัยภายใน** ที่ส่งเสริมการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ความต้องการของบุคลากรและวิชาชีพ และบทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ (lesson learned)

1.2.1 ความต้องการของบุคลากรและวิชาชีพ ผลการวิเคราะห์พัฒนาการของความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนและทวีปเอเชีย จะพบว่าการพัฒนาความร่วมมือในวิชาชีพนี้มีการดำเนินการมาเป็นเวลานาน และอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นต่างๆ กัน และนอกจากความร่วมมือในระดับภูมิภาคแล้ว ยังมีการพัฒนาความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างสถาบันในกลุ่มอาเซียน เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มีความร่วมมือกับ School of information Management, University of technology MARA และมีการจัดกิจกรรมในรูปการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอผลงานของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยเน้นระดับปริญญาเอก การให้ความร่วมมือโดยเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลคุณูปการ รวมทั้งเป็นผู้ประเมินบทความตีพิมพ์ในวารสาร

1.2.2 บทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ ผลการศึกษาความร่วมมือในภูมิภาคแสดงให้เห็นพัฒนาการและการบริหารจัดการความร่วมมือในวิชาชีพนี้ที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นทางการและเป็นต้นแบบคือ คอนซาล และความร่วมมือที่อยู่ในระหว่างการพัฒนา เป็นบทเรียนสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาต่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง และบทเรียนของความร่วมมือในอดีตระหว่างสถาบัน เช่น ความร่วมมือในการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศลาว โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย ในการเป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง ในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาศูนย์ และจัดการเรียนการสอน

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน

2.1 **ปัจจัยภายนอก** ประกอบด้วย ความแตกต่างของประเทศในประชาคมอาเซียน และพัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในแต่ละประเทศ

2.1.1 ความแตกต่างของประเทศในประชาคมอาเซียนทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ขนาดพื้นที่ ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม ภาษาและวัฒนธรรม การศึกษา โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องว่างทางดิจิทัล โดยเฉพาะกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ส่งผลถึงการบริหารจัดการความร่วมมือ

2.1.2 พัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในแต่ละประเทศในภูมิภาค มีความแตกต่างกันอย่างมาก ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ยกเว้นประเทศกัมพูชา เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับต่างๆ ในขณะที่ฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในภูมิภาคที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่ University of the Philippines ตั้งแต่ ค.ศ. 1914 (พ.ศ. 2457) ส่วนประเทศอื่นๆ มีพัฒนาการการจัดการศึกษาดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 พัฒนาการของการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประชาคมอาเซียนจำแนกตามประเทศ

ประเทศ	ระดับประกาศนียบัตร	ระดับปริญญาตรี	ระดับปริญญาโท	ระดับปริญญาเอก
กัมพูชา	-	-	-	-
ไทย	2498	2502	2507	2546
บรูไน	2543	-	-	-
ฟิลิปปินส์	2457	2460	2495	-
มาเลเซีย	2515	2534	2530	2542
เมียนมาร์	2514	2543	2542	2551
ลาว	-	2546	-	-
สิงคโปร์	-	-	2536	2539
เวียดนาม	2504	2504	2534	2551
อินโดนีเซีย	2495	2512	2533	-

2.2 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วยความพร้อมของแต่ละประเทศ สถาบัน และ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ บุคลากร และ นักศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัย ป้อนสถาบันตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย คณะหรือโปรแกรมวิชา หลักสูตร ในการพัฒนาความร่วมมือ ระดับภูมิภาค

2.2.1 ด้านการบริหารจัดการ การเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นก้าว แรกของความร่วมมือสู่ความเป็นสากลอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในสภาพจริงมหาวิทยาลัยและคณะอาจ ยังไม่มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์หรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนาความร่วมมือหรือ การพัฒนาความเป็นสากล หรืออาจเป็นเพียงนโยบาย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ แต่ไม่มีแผนการ ดำเนินงาน ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ระบบและโครงสร้างการบริหารงานที่ไม่คล่องตัว และไม่เอื้ออำนวย ขาดการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรการบริหาร รองรับ ขาดการทำงาน อย่างต่อเนื่องหรือมุ่งเป้า ผู้บริหารยังขาดการส่งเสริม การสร้างวิสัยทัศน์และวัฒนธรรมการ ทำงานร่วมกัน และแม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มในวิชาชีพในภูมิภาคมานาน ได้แก่ สภาบรรณารักษ์ ห้องสมุดภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ก็ไม่ได้มีผลงานหรือประเด็นเชิงนโยบายที่จะขับเคลื่อน ในเรื่องการศึกษาและวิจัยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ส่วนในระดับประเทศ ประเทศไทย สมาคมวิชาชีพ ในฐานะที่มีนายกสมาคมเป็นกรรมการบริหารคอนซาล ยังไม่สามารถเป็นเสาหลักที่เข้มแข็งและ มั่นคงและไม่มีผลงานเชิงประจักษ์ในเรื่องการศึกษาและวิจัยในระดับภูมิภาค

2.2.2 ด้านบุคลากร บุคลากรสำคัญคืออาจารย์ การขาดแคลนอาจารย์ที่มี ผลงานและสมรรถนะระดับสากลโดยเฉพาะความรู้ ความสามารถภาษาอังกฤษ ภาระงาน ความกระตือรือร้น ความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อ ความร่วมมือ เช่น การเพิ่มภาระงาน เพิ่มงบประมาณ การถูกตรวจสอบ ติดตาม เป็นต้น

2.2.3 ด้านนักศึกษา ปัญหาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาใน ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารประจำวันหรือในการศึกษา

ตารางที่ 4.2 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา และวิจัยทาง สारสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ปัจจัย	ค่า IOC
1.ปัจจัยที่ส่งเสริม	
1.1 ปัจจัยภายนอก	
1.1.1 กระแสโลก	0.76
1.1.2 ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะในด้านการศึกษา	0.96
1.1.3 การเปลี่ยนแปลงในการศึกษาและวิชาชีพ (paradigm shift)	0.86
1.2 ปัจจัยภายใน	
1.2.1 ความตระหนักและต้องการของบุคลากรและวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์	0.87
1.2.2 บทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ	0.77
2.ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	
2.1 ปัจจัยภายนอก	
2.1.1 ความแตกต่างของประเทศในภูมิภาค	0.85
2.1.2 สถานภาพและพัฒนาการของการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาค	0.84
2.2 ปัจจัยภายใน	
2.2.1 ความพร้อมของประเทศ สถาบัน และบุคลากรในวิชาชีพ ในด้านต่างๆ	0.94

จากตารางที่ 4.2 พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทาง สารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน ทั้งปัจจัยภายนอกและ ปัจจัยภายในอยู่ระหว่าง 0.77 - 0.96 โดยปัจจัยส่งเสริมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงสุด คือ ปัจจัย ภายนอก ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะด้านการศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 ส่วน ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงสุด คือ ปัจจัยภายใน ความพร้อมของประเทศ สถาบันและบุคลากรในวิชาชีพ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.94

ผลการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ รวมทั้งการหาคำดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องต่อประเด็นปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือ ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน เป็นประเด็นที่ทำทนายการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 ความต้องการความร่วมมือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ความต้องการของผู้ทรงคุณวุฒิและนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือ พบว่า ทุกประเทศสนับสนุนและมีความต้องการให้มีการพัฒนาความร่วมมือหรือเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์เพิ่มมากขึ้น โดยมีความต้องการความร่วมมือครอบคลุมรูปแบบกิจกรรมและเป็นรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสากล สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการความร่วมมือในการจัดการศึกษา จำแนกเป็น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา

1. หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรกลางของอาเซียน (ASEAN LIS Curricular)

การลงทะเบียนข้ามสถาบัน

การเทียบโอนหน่วยกิต

2. การจัดการเรียนการสอน

การเปิดสอนหลักสูตรร่วม (joint degree)

การจัดการเรียนการสอนทางไกล/การเรียนการสอนออนไลน์

การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ

3. อาจารย์ผู้สอน

การแลกเปลี่ยนอาจารย์ อาจารย์อาคันตุกะ (guest/visiting professor)

อาจารย์ร่วมในกิจกรรมทางวิชาการ เช่น เป็นผู้สอน เป็นที่ปรึกษา/

กรรมการสอบ/ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ วิทยากรใน

การจัดประชุมทางวิชาการ รวมทั้งกิจกรรมการบริการทางวิชาการและ

อื่นๆ

4. นักศึกษา

การแลกเปลี่ยนนักศึกษา

การร่วมมือจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

5. การประกันคุณภาพการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาวิชา

สารสนเทศศาสตร์ของอาเซียน

การรับรองหลักสูตร (Accreditation) โดยเน้นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

2. ความต้องการความร่วมมือในการวิจัย

การกำหนดโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของอาเซียน

การวิจัยร่วมกัน

การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม

การจัดกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวเนื่องกับการวิจัย ร่วมกัน โดยอาจารย์ได้รับ

เชิญให้มีบทบาทเกี่ยวข้อง เช่น เป็นผู้ประเมินผลงาน เป็นวิทยากร กอง

บรรณาธิการวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการความร่วมมือ เพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในระดับภูมิภาคในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์มากขึ้น และให้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการความร่วมมือ และความร่วมมือในระดับภูมิภาคเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นสากลของการจัดการศึกษาและการวิจัย สถาบันการศึกษาจึงควรดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

2. ด้านการจัดการศึกษา ให้มีความร่วมมือในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ในลักษณะเป็นหลักสูตรกลางของอาเซียน ให้แต่ละแห่งนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทหรือจุดเน้นของแต่ละประเทศ แต่ละสถาบัน การจัดทำและเปิดสอนหลักสูตรร่วม การพัฒนารายวิชาและสื่อการศึกษาเกี่ยวกับ ASEAN Librarianship การแลกเปลี่ยนและเคลื่อนย้ายอาจารย์และนักศึกษา การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน

3. ด้านการวิจัย การวิจัยโดยนักวิชาการในภูมิภาคยังมีจำกัด และโจทย์การวิจัยเกี่ยวกับภูมิภาคยังต้องการการศึกษาร่วมกัน การเผยแพร่ และการขยายองค์ความรู้สู่วงวิชาการและวิชาชีพในระดับสากลอีกมาก จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญและเป็นนโยบายระดับชาติและระดับภูมิภาค ทั้งการพัฒนาโจทย์วิจัย นักวิจัยในศาสตร์ และการบริหารจัดการงานวิจัย

**ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา
และวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประชาคม
อาเซียน**

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและ
วิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร สถานภาพและการบริหารจัดการความร่วมมือ
การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือ และความต้องการความ
ร่วมมือโดยเน้นการจัดการศึกษาและวิจัย โดยการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม ได้ร่างข้อเสนอแนะเชิง
ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ระบบ โครงสร้าง ทรัพยากรการบริหาร ประเพณีและกิจกรรมความร่วมมือ

ผู้วิจัยนำร่างดังกล่าวไปหาคำดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของกลุ่ม
ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านสารสนเทศศาสตร์และการศึกษา ผลการศึกษาคำดัชนีความสอดคล้อง
ปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับ ประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	IOC
I. ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ	
1.1 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ	0.95
1.2 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับคณะเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ	0.95
1.3 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ	0.67
1.4 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับมหาวิทยาลัย	1.00
1.5 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับคณะ	1.00
1.6 มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา	0.67
1.7 มีงบประมาณจัดสรรอย่างต่อเนื่องสำหรับกิจกรรมความร่วมมือและการพัฒนาสู่สากล	0.80
1.8 มีสถานที่ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของหน่วยงานเอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือสู่สากล	0.90
1.9 มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวย การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ สู่สากล	0.95
1.10 มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ทันสมัย เพียงพอในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือสู่สากล	0.86
1.11 มีคอลเลกชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน	0.86
1.12 มีการสื่อสารออนไลน์กับผู้เกี่ยวข้องเป็นภาษาต่างประเทศ	0.86
1.13 มีเว็บไซต์ที่นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือเป็นภาษาอังกฤษ	0.90
1.14 มีการดำเนินการตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพโดยอิงเกณฑ์สากล	0.76
1.15 รูปแบบการบริหารความร่วมมือระบบรวมศูนย์ (centralized system) มีสถาบันหรือประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นศูนย์กลาง	0.05

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	IOC
1.16 รูปแบบการบริหารความร่วมมือระบบกระจาย (decentralized system) โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตาม ความพร้อมและจุดแข็งของสมาชิก เครือข่ายตามลำดับชั้น และระบบผสมผสาน	0.81
1.17 มีการกำหนดขอบเขตหรือประเด็นความร่วมมือที่เฉพาะเจาะจง	0.94
2.1 ด้านความร่วมมือการจัดการศึกษา	
2.1 หลักสูตร	
2.1.1 การพัฒนาหลักสูตรกลางของอาเซียน	0.78
2.1.2 การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ	0.86
2.1.3 การลงทะเบียนข้ามสถาบัน	0.71
2.1.4 การเทียบโอนหน่วยกิต	1.00
2.2 การจัดการเรียนการสอน	
2.2.1 การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหลักสูตร	0.67
2.2.2 การจัดการเรียนการสอนรายวิชา ASEAN librarianship	0.76
2.2.3 การเปิดสอนหลักสูตรร่วมในรูปแบบ joint degree program	0.90
2.2.4 การเปิดสอนหลักสูตรสองปริญญา double degree program	0.67
2.2.5 การจัดการเรียนการสอนออนไลน์	0.81
2.2.6 การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ	0.90
2.2.7 การทำคลังสื่อการศึกษา	0.90
2.2.8 การจัดกิจกรรมทางวิชาการ	0.95
2.3 อาจารย์	
2.3.1 การแลกเปลี่ยน/เคลื่อนย้ายอาจารย์กับสถาบันความร่วมมือ เป็นอาจารย์อาคันตุกะ guest professor , visiting professor จากต่างประเทศ	0.86
2.3.2 การเชิญอาจารย์ต่างประเทศร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นผู้สอนที่ปรึกษา/กรรมการสอบ/ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์	0.95
2.4 นักศึกษา	
2.4.1 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา	0.95
2.4.2 การฝึกประสบการณ์นักศึกษา	1.00
2.4.3 การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	0.95
2.4.4 การจัดตั้งชมรมนักศึกษาสารสนเทศศาสตร์อาเซียน	0.76

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	IOC
3. ด้านการวิจัย	
3.1.1 การกำหนดโจทย์วิจัยอาเซียน	0.95
3.1.2 การวิจัยร่วมกัน	1.00
3.1.3 การสนับสนุนทุนการวิจัยร่วม	1.00
3.1.4 การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการ/ ผู้ประเมินคุณภาพงานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร	0.86
3.1.5 การจัดทำวารสารวิจัย/วารสารวิชาการ ASEAN LIS Journal	0.90

ตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องต่อร่างข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ในแต่ละรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเกิน 0.60 ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ยกเว้น มีเพียงหนึ่งรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ รายการ 1.15 รูปแบบการบริหารแบบรวมศูนย์ มีประเทศหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยได้ตัดรายการนั้นออกในการนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะ

รายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 มีรายการ คือ *ด้านการบริหาร* 1.4 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการในระดับมหาวิทยาลัย 1.5 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการในระดับคณะ *ด้านจัดการศึกษา* หลักสูตร 2.1.4 มีการเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันที่มีความร่วมมือ *ด้านนักศึกษา* 2.4.2 ความร่วมมือฝึกประสบการณ์นักศึกษา *ด้านการวิจัย* 3.1.2 วิจัยร่วม และ 3.1.3 มีทุนสนับสนุนการวิจัยร่วม

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องนำเสนอในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ปรับปรุงอีกครั้งตามผลการสัมภาษณ์แนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการความร่วมมือ ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการวิจัย ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์จำแนกตามระยะเวลาการนำไปดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการความร่วมมือ

1.1 หลัก 4 S - Small- Spirit - System- Sustain อธิบายได้ดังนี้

1.1.1 การสร้างความร่วมมือ เริ่มจากจุดเล็ก (Small) ซึ่งอาจจะหมายถึง ประเด็นย่อย อันเป็นความต้องการหรือความเร่งด่วนก่อนขยายกว้างขึ้นตามขีดความสามารถหรือตามความพร้อม และเชื่อมโยงกับเครือข่ายใหญ่ต่อไป หรืออาจจะเริ่มจากความคิดริเริ่มของกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกัน

1.1.2 การสร้างความร่วมมือที่เน้นการทำงานด้วยใจ ความร่วมมือร่วมใจ (Spirit) ความเป็นกัลยาณมิตร การแบ่งปัน เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ให้ความสำคัญกับความต้องการของสมาชิก โดยไม่เน้นจุดอ่อนหรือความแตกต่าง

1.1.3 การพัฒนางานอย่างมีระบบ (System) มีระบบบริหารจัดการความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1) มีบันทึกความร่วมมือหรือข้อตกลงแบบเป็นทางการ ซึ่งระบุรายละเอียดครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ ชื่อบันทึกความร่วมมือ วัตถุประสงค์ กรอบความร่วมมือ รูปแบบ/ประเภท/กิจกรรมความร่วมมือ ระบบการบริหารจัดการในด้านโครงสร้าง คณะกรรมการบริหาร สมาชิก งบประมาณและแหล่งทุน ทรัพย์สินทางปัญญา ทรัพยากรการบริหาร/สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา แก้ไขเพิ่มเติม การมีผลบังคับใช้ ระยะเวลา และการสิ้นสุดโครงการ

2) มีนโยบาย วิสัยทัศน์ของสถาบันที่ระบุไว้ชัดเจนรองรับ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรมีแนวทางการวางแผนและการดำเนินงานได้ชัดเจนและมีทิศทาง โดยเฉพาะในด้านบุคลากร และงบประมาณ

3) มีวัฒนธรรมคุณภาพ การปฏิบัติงานที่อิงมาตรฐานสากล และแนวปฏิบัติที่ดี และมีธรรมาภิบาล

4) มีการติดต่อ สื่อสาร ประสานงานทั้งภายในและภายนอกโดยมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ ซึ่งเอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานในระดับสากลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5) มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การศึกษาความเป็นไปได้ก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อยเสร็จสิ้น การประเมินความร่วมมือในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้นำผลการประเมินมาใช้ในการบริหารจัดการ การวางแผน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างมีระบบ

1.1.4 การสร้างความร่วมมือที่เน้นความยั่งยืน (Sustain) บุคลากรการพัฒนาเป็นองค์กรรวม สร้างความสมดุล เสถียรภาพ และความเท่าเทียมกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี โดยเน้น “คน” เป็นศูนย์กลาง

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือ

- 2.1 มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (MOU) ในระดับมหาวิทยาลัย/คณะ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่มความร่วมมือและแนวปฏิบัติของสถาบันสมาชิก
- 2.2 มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย/คณะ เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ
- 2.3 มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวย การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือสู่สากล
- 2.3 มีสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ทันสมัย สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของหน่วยงานเอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือสู่สากล
- 2.4 มีเว็บไซต์นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือและการสื่อสารออนไลน์ เป็นภาษาอังกฤษ
- 2.5 มีคอลเลกชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน
- 2.6 การบริหารความร่วมมือระบบกระจาย (decentralized system) โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตาม ความพร้อมและจุดแข็งของสมาชิก
- 2.7 การดำเนินการอิงมาตรฐานและการประกันคุณภาพตามเกณฑ์สากล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา

3.1 หลักสูตร

- 3.1.1 การเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันที่มีความร่วมมือ เป็นการเทียบวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตจากสถาบันที่มีความร่วมมือซึ่งเป็นหลักสูตรระดับเดียวกัน มีเนื้อหาสาระครอบคลุมภายใต้เงื่อนไขที่สถาบันกำหนด
- 3.1.2 การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ โดยการมีส่วนร่วมของสถาบันที่มีความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรที่มีเนื้อหาเป็นสากล แต่สะท้อนบริบทและวิเคราะห์สถานการณ์ในภูมิภาค สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นภูมิภาคและนานาชาติ อาจารย์การเปิดสอนหลักสูตรโดยใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาทางการของอาเซียน เป็นสื่อในการเรียนการสอนทั้งหลักสูตร และรับนักเรียนนานาชาติ
- 3.1.3 การลงทะเบียนข้ามสถาบัน เปิดโอกาสให้นักศึกษาของสถาบันที่มีความร่วมมือลงทะเบียนเรียนในวิชาที่สถาบันที่มีความร่วมมือเปิดสอน แต่มีข้อจำกัดในเรื่องภาษา จึงมีความเป็นไปได้เฉพาะกรณีที่สถาบันนั้นๆ เปิดสอนหลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์
- 3.1.4 การพัฒนาหลักสูตรกลางสำหรับอาเซียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีสาระตามมาตรฐานสากลแต่ขณะเดียวกันก็สะท้อน

บริบทของอาเซียน ในลักษณะหลักสูตร ASEAN Librarianship ที่สถาบันในภูมิภาคที่เริ่มเปิดสอนสามารถนำไปใช้ได้

3.2 การจัดการเรียนการสอน

3.2.1 การจัดกิจกรรมทางวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษาและอาจารย์ รูปแบบที่แพร่หลาย คือการประชุม สัมมนาทางวิชาการ การฝึกอบรม และอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง ในลักษณะการประชุมทางไกล (teleconference) การสัมมนาผ่านเว็บ (webinar) การอบรม (etraining) เป็นต้น

3.2.2 การเปิดสอนหลักสูตรร่วม (joint degree program) โดยสถาบันที่มีความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกันโดยการเปิดสอนหลักสูตรร่วม ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาจากสองสถาบันหรือจากที่ใดที่หนึ่งแล้วแต่ตกลง

3.2.3 การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ การผลิตสื่อการศึกษาร่วมกัน โดยเฉพาะในรูปแบบตำรา หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนออนไลน์ โดยอาจารย์ผู้สอน และนักวิชาการในภูมิภาค

3.2.4 การทำคลังสื่อการศึกษาอาเซียน โดยแนวคิดส่งเสริมให้มีการผลิตและแบ่งปันสื่อการศึกษาให้เกิดการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพในภูมิภาค โดยมีการทำสรุปสาระเป็นภาษาอังกฤษ

3.2.5 การจัดการเรียนการสอนทางไกล/ออนไลน์ โดยการเริ่มต้นเป็นรายวิชาหนึ่งและขยายเพิ่มตามความพร้อม จนพัฒนาเป็นระดับหลักสูตร โดยอาจเริ่มต้นจากรายวิชาที่เป็นอัตลักษณ์ของอาเซียน เช่น ASEAN Resources

3.2.6 การพัฒนารายวิชา ASEAN Librarianship ที่สะท้อนเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษา ห้องสมุด และวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียน ความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพ ผู้มีบทบาทสำคัญในวิชาชีพนี้ในระดับภูมิภาค

3.3 อาจารย์

3.3.1 อาจารย์อาคันตุกะ (guest professor) การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือมาเป็นอาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิทยานิพนธ์ หรือดุขุณิพนธ์ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในรูปแบบตามความเหมาะสมเป็นครั้งคราว

3.3.2 การแลกเปลี่ยน/เคลื่อนย้ายอาจารย์ ในลักษณะการเป็นอาจารย์ประจำตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนด

3.4 นักศึกษา

3.4.1 การจัดฝึกประสบการณ์นักศึกษา โดยความร่วมมือเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์ในห้องสมุดหรือสถาบันในต่างประเทศเพื่อเรียนรู้สภาพแวดล้อมและประสบการณ์ใหม่ๆ

3.4.2 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา โดยมีการกำหนดกิจกรรม ระยะเวลาการดำเนินการ เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายที่จำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

3.4.3 การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันตามเงื่อนไขและข้อตกลง เช่น การจัดประชุมเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ทุกสามปี โดยสถาบันที่ร่วมมือ ผลัดกันหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพ การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีได้จำกัดเฉพาะทางวิชาการ แต่รวมทั้งการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้วย

3.4.4 การจัดตั้งชมรมนักศึกษาสารสนเทศศาสตร์อาเซียน เป็นการรวมกลุ่มนักศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการร่วมมือกันต่อไป

3.5 การประกันคุณภาพการศึกษา

3.5.1 การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ของอาเซียน เป็นการสร้างแนวทางหรือกรอบการจัดการศึกษาหลักสูตร และแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา โดยอิง ASEAN University Network Quality Assurance (AUN QA)

3.5.2 การรับรองหลักสูตร (Accreditation) โดยเน้นหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยเป็นการรับรองหลักสูตรทางวิชาชีพโดยเฉพาะ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัย

4.1 การวิจัยร่วมกัน โดยนักวิจัยของสถาบันที่มีความร่วมมือ ซึ่งมีความสนใจร่วมกัน ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งร่วมกัน ในบริบทของประเทศตนและภูมิภาค

4.2 การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม โดยสถาบันที่มีความร่วมมือควรถือว่าเป็นความสำคัญอันดับต้นในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในลักษณะการวิจัยร่วมกัน

4.3 การกำหนดโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของอาเซียน ประเด็นในวิชาชีพในบริบทของอาเซียนยังมีความน่าสนใจและต้องการการศึกษาวิจัยอีกมาก การกำหนดประเด็นหรือโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของอาเซียน จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาการและวิชาชีพนี้ในภูมิภาคได้

4.4 การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความร่วมมือเป็นบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการ/ ผู้ประเมินคุณภาพงานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร

4.5 การจัดทำวารสารวิชาการ/วารสารวิจัย ASEAN LIS Journal

นักวิชาการและนักวิจัยในวงการสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคยังไม่เด่นชัด และขาดเวทีการนำเสนอในระดับภูมิภาค การมีวารสารวิชาการ หรือวารสารวิจัยในศาสตร์นี้ จะช่วยเป็นเวทีในการสื่อสารทางวิชาการในภูมิภาคและนำไปสู่การพัฒนาในระดับสากลต่อไป

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือด้าน การศึกษาและวิจัยในด้านแผนการดำเนินการ

การนำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องพิจารณาความพร้อมและบริบทของสถาบันนั้นๆ ข้อเสนอแนะจำแนกเป็นการนำไปดำเนินการในระยะสั้น (1- 3 ปี) ระยะปานกลาง (4-7 ปี) และ ระยะยาว (8-10 ปี) ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แผนการนำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

ประเด็น	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว
ด้านการบริหาร	- มีบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (MOU) ในระดับมหาวิทยาลัย/คณะ - มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/ แผนยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย/คณะ เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็นสากล/ ความเป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ - มีโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้ออำนวย - มีสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ทันสมัย สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือ - มีเว็บไซต์นำเสนอและการสื่อสารออนไลน์ เป็นภาษา อังกฤษ - การบริหารความร่วมมือระบบกระจาย - มีคอลเลคชันและบริการออนไลน์ของห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน		

ด้าน การศึกษา			
หลักสูตร		-การเทียบโอนหน่วยกิต - การลงทะเบียนข้ามสถาบัน -การพัฒนาหลักสูตรกลางสำหรับอาเซียน	-การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ
การจัดการ เรียนการสอน	-การจัดกิจกรรมทางวิชาการ -การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ -การพัฒนารายวิชา ASEAN Librarianship	-การเปิดสอนหลักสูตรร่วม -การทำคลังสื่อการศึกษาอาเซียน -การจัดการเรียนการสอนทางไกล/ออนไลน์	
อาจารย์	-อาจารย์อาคันตุกะ	-การแลกเปลี่ยน/ เคลื่อนย้ายอาจารย์	
นักศึกษา	-การจัดฝึกประสบการณ์นักศึกษา -การแลกเปลี่ยนนักศึกษา -การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	-การจัดตั้งชมรมนักศึกษา สารสนเทศศาสตร์ อาเซียน	
การประกัน คุณภาพการ ศึกษา	การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรและ การประกันคุณภาพการจัด การศึกษา	-การรับรองหลักสูตร	
ด้านการ วิจัย	- การวิจัยร่วมกัน - การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม -การกำหนดโจทย์วิจัยอาเซียน -การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มี ความร่วมมือเป็นบรรณาธิการ/ กองบรรณาธิการ/ ผู้ประเมิน คุณภาพงานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร	การจัดทำ วารสารวิชาการ/วารสาร วิจัย ASEAN LIS Journal	

จากตารางที่ 4.4 แสดงข้อเสนอแนะในการนำไปสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงปัจจัยภายนอก บริบทและสภาพแวดล้อมของอาเซียนซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความหลากหลายและแตกต่างทั้งในระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา ภาษา โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และอื่นๆ สถานภาพและพัฒนาการของการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาค โดยเฉพาะปัจจัยการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่เป็นปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยความพร้อมของประเทศ สถาบันและบุคลากรในวิชาชีพ โดยเฉพาะปัญหาด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ทำให้การบริหารจัดการความร่วมมือไม่สามารถสำเร็จได้โดยง่าย เช่นเดียวกับการรวมกลุ่มลักษณะนี้ในทวีปยุโรปหรืออเมริกา แต่ด้วยความร่วมมือร่วมใจ “สปิริตของอาเซียน” เริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นไปได้ ประเด็นเล็กๆ การทำงานอย่างเป็นระบบ จะสามารถทำให้การดำเนินการไปถึงเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน

การนำไปสู่การปฏิบัติถือเป็นความเร่งด่วน ในด้านการบริหาร เพื่อวางระบบการทำงานอื่นๆ โดยสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคมีระบบการบริหารจัดการความร่วมมือที่เอื้ออำนวย เช่น มีการกำหนดพันธกิจ วิสัยทัศน์ นโยบาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น โดยสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ควรแสวงหาโอกาสหรือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาไปสู่การลงนามบันทึกความร่วมมือ ดังเช่น กรณีของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กับ University Technology MARA, Malaysia ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากความร่วมมือระดับหลักสูตรจนขยายผลเป็นการลงนามความร่วมมือระดับมหาวิทยาลัย

ด้านความร่วมมือด้านการศึกษา และด้านการวิจัย มุ่งสอดคล้องกับแผนงานด้านการศึกษาของอาเซียนที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาสาขาอาชีพ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการข้ามพรมแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยมีการวิจัยเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน โดยการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ในลักษณะการร่วมมือกัน อยู่ในแผนระยะยาว เนื่องจากในภูมิภาคนี้มีสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เปิดสอนเป็นภาษาอังกฤษ และรับนักศึกษานานาชาติอยู่แล้ว ส่วนการเปิดสอนเป็นรายวิชาออนไลน์ สามารถทำได้ง่ายและใช้เป็นส่วนหนึ่งของการบริการการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทางวิชาชีพของบุคลากรในวิชาชีพได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน 3) เพื่อศึกษาความต้องการความร่วมมือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประชาคมอาเซียน และ 4) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานและบทบาทในกิจกรรมความร่วมมือ ในระดับภูมิภาค ชาวไทย 8 คน ชาวต่างประเทศ 7 คน ผู้รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือจากสถาบันที่มีความร่วมมือ 5 แห่ง ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 34 คน

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา และสรุปความ ข้อมูลเชิงปริมาณ หาความถี่ ร้อยละ และค่าดัชนีความสอดคล้อง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานภาพความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาค

ความร่วมมือในวงการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคอาเซียน เริ่มต้นตั้งแต่พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) โดยการก่อตั้งสภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกโดยย่อว่าคอนซาล แต่เน้นห้องสมุด บรรณารักษ์ และวิชาชีพ แม้จะมีวัตถุประสงค์ครอบคลุมเรื่อง การศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยมีธรรมนูญลงวันที่ 26 มีนาคม 2549 ใช้เป็นแนวทางการบริหาร ผลงานที่สำคัญ คือ การจัดประชุมทางวิชาการทุกสามปี โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิจัยรวมอยู่ด้วย

ความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคอาเซียน ยังไม่มีการดำเนินการรวมกลุ่มโดยเฉพาะ แต่มีการดำเนินการในระดับทวีปเอเชียซึ่งครอบคลุมอาเซียนและนักวิชาการทางสารสนเทศศาสตร์ในประเทศกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ และไทย มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งและการบริหารจัดการในทุกกลุ่มความร่วมมือ คือ ALIEP, ALIRG, CISAP โดยมีการดำเนินการภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือ หรือข้อตกลงในการจัดตั้ง ส่วนรูปแบบกิจกรรมความร่วมมือเน้นการประชุมทางวิชาการ

2. ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการความร่วมมือ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ประเด็นกระแสโลก ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาและวิชาชีพ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ความต้องการของบุคลากรและวิชาชีพ และบทเรียนความสำเร็จของความร่วมมือ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการความร่วมมือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความแตกต่างของประเทศในประชาคมอาเซียน และพัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในแต่ละประเทศ และปัจจัยภายใน ได้แก่ ความพร้อมของแต่ละประเทศ สถาบัน ในด้านนโยบาย โครงสร้างการบริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน

3. ความต้องการความร่วมมือ *ด้านการจัดการศึกษา* จำแนกเป็น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ นักศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา *ด้านการวิจัย* จำแนกเป็นการกำหนดโจทย์วิจัยในภูมิภาคอาเซียน การวิจัยร่วม การสนับสนุนทุนวิจัย และการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เกี่ยวข้องกับการวิจัย และมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในระดับภูมิภาคในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์มากขึ้น และให้มีการจัดทำบันทึกความร่วมมืออย่างเป็นทางการ

4. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการบริหารจัดการความร่วมมือ โดยยึดหลัก 3 S- Start Small- Spirit – System - Sustain ประกอบด้วย การเริ่มต้นจากจุดเล็ก ความร่วมมือร่วมใจ การทำงานอย่างเป็นระบบ เป้าหมายความยั่งยืน ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา เน้น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน อาจารย์ นักศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการวิจัย เน้นการกำหนดโจทย์วิจัยอาเซียน การวิจัยร่วมกัน การเป็นผู้ประเมินคุณภาพการจัดทวารสารวิชาการ/วิจัยในวิชาชีพของภูมิภาคอาเซียน และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเชิง

ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการความร่วมมือด้านการศึกษาและวิจัยในด้านแผนการดำเนินการ
จำแนกเป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือในวงการสารสนเทศศาสตร์ในประชาคมอาเซียน แม้จะเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) โดยการก่อตั้งสภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือคอนซาล และแม้มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมเรื่องการศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ แต่ผลงานที่ผ่านมาเน้นห้องสมุด บรรณารักษ์ และวิชาชีพ และได้ผลงานที่เด่นชัดที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางด้านการศึกษาและวิจัยโดยตรง และแม้จะมีความพยายามเสนอให้สภาฯ มีบทบาทในการรับรองหลักสูตร บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาในภูมิภาคอาเซียน โดย Khoo; Majiid & Chaudhry, (2003) ได้เสนอแนวคิดให้สภาบรรณารักษ์ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำกับดูแล โดยให้มีคณะกรรมการหนึ่งชุดเรียกว่า คณะกรรมการที่ปรึกษาของคอนซาลด้านการรับรองคุณภาพ (CONSAL Advisory Committee on Accreditation (CACA)) โดยเน้นย้ำว่าความร่วมมือในการพัฒนาระบบการรับรองหลักสูตรจะช่วยเพิ่มคุณภาพของบัณฑิตและการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้สถาบันได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบัน การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรในวิชาชีพ แต่มิได้มีผลการดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์การจัดการความร่วมมือทางสารสนเทศศาสตร์ในประชาคมอาเซียน และในทวีปเอเชีย ซึ่งครอบคลุมภูมิภาคอาเซียนด้วย จะเห็นว่ารากฐานของการก่อตั้งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มนักวิชาการในภูมิภาค แบบไม่เป็นทางการและค่อยๆ พัฒนาเป็นลำดับ สอดคล้องกับที่ Khoo (2013) ระบุว่า การประชุม สัมมนาทางวิชาการเป็นโอกาสที่นักวิชาการได้ทำความรู้จักกันและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นพื้นฐานของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและขยายผลเป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการต่อไป และสอดคล้องกับ การรวมกลุ่ม *Asia Library & Information Research Group (ALIRG)* ซึ่งเริ่มจากการรวมกลุ่มของนักวิชาการ/นักวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์จากไต้หวัน สิงคโปร์และไทย และเริ่มต้นกิจกรรมโดยการจัดการประชุมทางวิชาการ และต่อมาได้ขยายความร่วมมือไปยังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย อินเดีย และฟิลิปปินส์

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ที่พบในภูมิภาคอาเซียนสอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัยของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในแอฟริกาใต้ของ Ocholla (2008); Maluleka, Onyancha & Ajiferuke (2015) พบว่าความร่วมมือของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในภูมิภาคยัง

อ่อนแอ และอยู่ในรูปของความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ ความร่วมมือในการวิจัยยังมีน้อย อุปสรรคที่สำคัญของความร่วมมือ คือ ไม่มีเวลา ค่าใช้จ่าย ขาดแหล่งทุนสนับสนุน การสื่อสาร การแพร่กระจายสารสนเทศ สถานที่ตั้ง ระยะทาง ระยะเวลา วัฒนธรรมการทำงาน จริยธรรม จิตวิทยา ความไม่เต็มใจแบ่งปัน

3. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษา และวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเด่นดังนี้

3.1 มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการหลายขั้นตอนโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน จากผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผลการศึกษาความต้องการความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคอาเซียน และการสอบถามความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้องทำให้ทราบสภาพความร่วมมือในภูมิภาค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและบริหารจัดการความร่วมมือ ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน และความต้องการของประเทศสมาชิก นำมาหาคำตัดสินความสอดคล้อง และนำมาหาข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

3.2 สาระสำคัญของข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่นำเสนอสอดคล้องกับแนวคิดหลักการ สภาพและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือจากผลการวิจัยนี้และที่ปรากฏในผลการวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ กาญจนนา ใจกว้าง และ สมสรวง พลดีกุล (2551) ชูติมา สัจจามันท์ กาญจนนา ใจกว้าง และ น้ำทิพย์ วิภาวิน (2554) รายงานผลการสัมมนาการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในกลุ่มประชาคมอาเซียน จัดโดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2556) ตลอดจนนโยบายของรัฐ กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) 2550) แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) แนวทางความตกลงร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) และสอดคล้องกับกิจกรรมการพัฒนาสู่ความเป็นสากลจากผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยของไทยและต่างประเทศ ของชูติมา สัจจามันท์ (2558) ในเรื่องรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาสู่ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

3.3 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Khoo; Majiid & Chaudhry (2003) ได้นำเสนอมาตั้งแต่ ค.ศ.2013 ให้มีระบบการรับรองหลักสูตรการศึกษาวិชา

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน และแนวคิดในเรื่องนี้ได้รับการนำเสนออีกครั้งในการสัมมนาการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย สถาบันการศึกษา สารสนเทศศาสตร์ ในกลุ่มประชาคมอาเซียน จัดโดยแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2556) และผลการวิจัยของชุดิมา สัจจนันท์ (Sacchanand, 2015) นอกจากนี้ยังสอดคล้องเชื่อมโยงกับวาระของอาเซียน เช่น เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เครือข่ายประกันคุณภาพอาเซียน(ASEAN Quality Assurance Network – AQAN) และกรอบการประกันคุณภาพการอุดมศึกษาอาเซียน (ASEAN Quality Assurance Framework for Higher Education- AQAFHE) โดยการพัฒนาความร่วมมือต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ที่มีความเข้มแข็งเฉพาะด้าน หรืออาจารย์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ในภูมิภาค ควรเป็นแกนนำ ในประเด็นต่างๆ รวมทั้งสมาคมวิชาชีพ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรการศึกษาและความร่วมมือทางการศึกษาของอาเซียนที่ศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษา และพัฒนา (SEAMEO Regional Institute for Higher Education and Development: RIHED) ตั้งอยู่ที่ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญ และต้องมีการบริหารจัดการ และการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบตั้งแต่เริ่มต้น โดยมุ่งเน้นความยั่งยืนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคและของโลก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่นำเสนอสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางแก่สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ผู้บริหารทั้งในระดับกำหนดนโยบาย การวางแผนของมหาวิทยาลัย คณะโปรแกรมวิชา สามารถนำข้อเสนอแนะไปใช้ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในการศึกษาและวิจัยและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเฉพาะการพัฒนาความพร้อมของสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยและสารสนเทศศาสตร์ บุคลากรในวิชาชีพและนักศึกษา

1.2 ผู้บริหารสมาคมวิชาชีพ ในฐานะองค์กรตัวแทนของวิชาชีพควรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความร่วมมือในการศึกษาและวิจัย โดยการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้องผ่านสภาคนกลาง และองค์กรระดับภูมิภาคอื่นๆ เช่น องค์กรซีมีโอ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ในการนำข้อเสนอแนะไปใช้ สถาบันสามารถเริ่มต้นจากกรอบหรือขอบเขตเฉพาะที่สนใจและพัฒนาตามลำดับ รวมทั้งเริ่มต้นโดยการจับคู่ระหว่างสถาบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในภาพกว้าง จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การศึกษา การวิจัย และการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพสารสนเทศศาสตร์สำหรับภูมิภาคอาเซียน

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาต้นแบบความร่วมมือเฉพาะเรื่องที่อยู่ในความสนใจ การรวมกลุ่มผู้สนใจในเรื่องเดียวกัน เช่น การรู้สารสนเทศ เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยเจาะลึกการบริหารจัดการความร่วมมือระหว่างสถาบัน การศึกษาวิชาสารสนเทศศาสตร์ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน และเสนอแนวปฏิบัติที่ดี

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางความตกลงร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550.” ราชกิจจานุเบกษา 125 ตอนพิเศษ 57 ง 11 พฤษภาคม 2550.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2558). *ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินแผ่นดิน 2557).
- _____ กาญจนา ใจกว้าง และ นันทิพย์ วิภาวิน. (2554). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ในระดับอุดมศึกษาบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ทุนงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ ประจำปี 2553).
- _____ และ สมสรวง พงติกุล. (2551). *ความต้องการ ศักยภาพ และรูปแบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปี 2550).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์. (2556). *รายงานการสัมมนาการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย สถาบันการศึกษาสารสนเทศศาสตร์ในกลุ่มประชาคมอาเซียน*. นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551- 2565) กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*.
- _____. (2556 ก). *กรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*. ค้นคืนจาก http://www.mua.go.th/~bphe/network/network/concept_network.html
- _____. (2556 ข) . *ข้อกำหนดการนำเสนอโครงการแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประจำปี 2556*. ค้นคืนจาก <http://inter.mua.go.th/main2/article.php?id=322>
- _____. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) . กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*.
- Abdullahi, I. & Kaijberg, L. (2004). A study of international issues in library and information science education: Survey of LIS schools in Europe, the USA and

- Canada. *Library World*, 105(9), 345-356.
- _____ & Virkus, S. (2007). Internationalization of LIS education in Europe and North America. *New Library World*, 108(1/2), 7-24. Retrieved March 30, 2014, from <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1585503>
- American Council on Education. (ACE). (2012). *Mapping Internationalization on U.S. Campuses*. Retrieved March 15, 2015, from <http://www.acenet.edu/news-room/Documents/Mapping-Internationalizationon-US-Campuses-2012-full.pdf>
- Abioye, a. (2013). Enhancing library and information science education through cross-border collaboration: the experience of university of Ibadan, Nigeria and University of Ghana. Paper presented to IFLA WLIC 2013 Singapore. Retrieved from <http://library.ifla.org/174/1/199-abioye-en.pdf>
- ASEAN. (2012). ASEAN 5 – year work plan on education (2011-2015). Jakarta. The ASEAN Secretariat.
- ASEAN. (1967). *The ASEAN declaration*. (Bangkok Declaration). 8 August 1967. Retrieved from <http://www.asean.org/the-asean-declaration-bangkok-declaration-bangkok-8-august-1967/>
- ASEAN Cyber University Project . (2012). *Memorandum of Understanding on the ASEAN Cyber University Project*. Retrieved March 15, 2015, from www.aunsec.org/mouandpartnership/5MOUASEANCyberUniversityProject.pdf
- ASEAN Secretariat. (2012). *ASEAN 5-Year Work Plan on Education (2011-2015)*. Jakarta: ASEAN Secretariat.
- Ayoubi, R. & Al-Habiabeh, A. (2006). An investigation into international business collaboration in higher education organizations : a case study of international partnerships in four UK leading universities. *International Journal of Educational Management*, 20 (5), 380 -396. Retrieved April 22, 2015. From <File:///C:/Users/Admin/Downloads/1558962.pdf>.
- Berger, F. (2002). International co-operation of LIS schools in Europe: an obstacle to Be Won. In A. M. Tammara (ed.). *Towards internationalization in library and information studies: Proceedings of the international seminar Parma, March 18th 2002*. Fiesole: Casalini Libr., pp. 49-56.
- Brandenburg, U.[et al]. (2009). Chapter 7 How to measure the internationality and internationalization of higher education institutions: Indicators and key figures.

- Measuring success in the internationalisation of higher education*. Amsterdam, European Association for International Education (EAIE).
- Burnett, P. (2013). *Challenges and problems of Library and Information Science Education in selected African countries*. Retrieved from library.ifla.org/175/1/199-burnett-en.pdf
- Chan, W. E. Y. (2004). International cooperation in higher education: Theory and practice. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 32-55.
- Chakraborty, S & Kumar Das, A. ,eds. (c2014). *Collaboration in international and comparative librarianship*. Advances in Library and Information Science (ALIS) Book Series. Hershey, PA.: IGI Global.
- Chaudhry, A.S. (2007). Collaboration in LIS education in Southeast Asia. *New Library World*, 108 (1/2), 25 – 31. Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/03074800710722153>
- _____ & Khoo, CSG (2008). Enhancing the quality of LIS education in Asia: Organizing teaching materials for sharing and reuse. *New Library World*, 109 (7/8), 354 – 365.
- Childress, L. K.(2009). International plans for higher education institutions. *Journal of Studies in International Education*, 13(3), 289-309.
- Congress of Southeast Asian librarians. (2015). *About CONSAL*. Retrieved June 25, 2015 from <http://www.consal.org/>
- Consortium of ISchool Asia Pacific. Retrieved June 25, 2015 from <http://dis.sci.ntu.edu.sg/cisap/>
- Council of Europe. (2002). Recognition issues in the Bologna process. *International Seminar, Lisboa, Fundaca Calouste Gulbenkian*, 11-12 April 2002. Lisbon: Council of Europe.
- Engberg, D. &Green, M. F. (2002). *Promising practices: Spotlighting excellence in comprehensive internationalization*. Washington, D.C: American Council on Education.
- EUCLID Working Conference. (2005). Library and Information Science education in Europe: Joint curriculum development and Bologna perspectives. Copenhagen, Denmark. Royal School of Library and Information Science.

- Foo, S., Khoo, C., Chaudhry, A., & Majid, S. (2006). Working together in developing library and information science education in *the Asia Pacific Proc. 9th International Conference of Asian Digital Libraries (ICADL2006)*, Kyoto, Japan, November 27-30, Lecture Notes in Computer Science (LNCS), 4-11.
- Hammond, E.H. (2009). Internationalization in higher education and global access in a digital age. *Library Management*, 30(1), 88-98.
- Harloe, B. ed. (1994). *Guide to Cooperative Collection Development*. Chicago: ALA.
- Isupa, F.E. (2010). *Assessing the effectiveness of the internationalization process in higher education institutions: A case study of Florida International University*. Retrieved May 31, 2015 from <http://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1376&context=etd>
- Johnson, I. M. (2009). International collaboration between schools of librarianship and information studies: Current issues. In *Asia-Pacific Conferences in Library & Information Education & Practice, 2009*. Retrieved May 30, 2014, from <http://www.slis.tsukuba.ac.jp/a-liep2009/proceedings/Papers/a50.pdf>
- Kajberg, L. (2003). Cross-country partnerships in European library and information science: education at the crossroads. *Library Review*, 51(3/4), 164-170
- _____. (2004). A survey of internationalisation activities in European library and information science schools. *Journal of Studies in International Education*, 8(4), 352-376.
- Khoo, C. S. G. (2004). *Trends in LIS education in Singapore*. Paper presented at the 1st LIPER International Seminar on November 13, 2004. At Keio University Mita Campus, Tokyo, Japan. Retrieved from <http://www.jslis.jp/liper/record/singapore-e.pdf>
- _____. (2013). *ASEAN collaboration on LIS education*. Keynote paper presented to the Seminar on Library and Information Science Education: Collaboration Among ASEAN Countries at Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand 14 – 16 July 2013.
- _____. Majid, S. & Chaudhry, A.S. (2003). Developing an accreditation system for LIS professional education programs in Southeast Asia: Issues and perspectives. *Malaysian Journal of Library and Information Science*. 8(2), 131 -150.

- Knight, L. (1994). Internationalization: Elements and checkpoints. Research Monograph, No 7. Ottawa: Canadian Bureau for International Education.
- _____ (1997). Internationalization of higher education: A conceptual framework. In J. Knight, J & H. de Wit (1997). *Internationalization of higher education in Asia Pacific countries* (pp. 5-19). Amsterdam: European Association for International Education.
- _____ (1999). Internationalization of higher education. In J. Knight & H.de Wit (eds.). *Quality and internationalization in higher education* (pp. 13-23). Paris: OCED.
- _____ (2003a). Internationalization of higher Education. *Practices and priorities: 2003 IAU Survey Report*. Paris, IAU.
- Lin, Chihfieng. (2004). *Challenges and opportunities of cooperation in LIS education in East Asia*. 70th IFLA Conference, 22-27 August 2004, Buenos Aires, Argentina.
- Lucian, D. & Mourad, B. (2009). *The Importance of international academic cooperation in creating research network between Euro-Mediterranean universities. Internationalisation and the role of university network*.
- Majid, S; Chaudhry, A.; Foo, S. & Logan, E. (2003). Accreditation of library and information studies programmes in Southeast Asia: A proposed model. *Singapore Journal of Library and Information Management*, 32, 58-69.
- Maluleka, J. R.; Onyancha, O. B. & Ajiferuke, I. (2015). Factors influencing research collaboration in LIS schools in South Africa. Paper presented at 15th International Conference on Scientometrics & Informetrics. Organized by Bogazici University. Istanbul, Turkey.
- Memorandum of understanding between ASEAN – CHINA academic cooperation and exchange program*. (2007). Retrieved from http://www.aunsec.org/mouandpartnership/1MOU_2ndASEAN_CHINA%20Rectors'Con_Annex27.pdf
- Nagatsuka, T., Tsunoda, H. and Harada, T. (2013). The improvements in quality of LIS education through the mutual international exchanges of students in the East Asia. IFLA WLIC 2013 , Singapore . Submitted on: July 3, 2013. Retrieved <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0>.

- Ocholla, D. N. (2008). The current status and challenges of collaboration in library and information studies (LIS) education and training in Africa. *New Library World*. 109(9/10), 466-479.
- Patridge & others. (2010). *Charting future directions: Towards cohesive and sustainable library and information science education in Australia*. Satellite meeting hosted by the Education and Training Section & Library Theory and Research Section to the 2010 IFLA World Library and Information Congress, Borås, Sweden, 8-9 August 2010. Retrieved from <http://euclid-lis.eu/conferences/index.php/IFLA2010/IFLA2010/paper/view/12>
- Sacchanand, C. (2015). *Quality assurance of Library and Information Science education in the ASEAN countries: Moving towards regionalization and internationalization*. Paper Presented to IFLA Conference, Cape Town.
- Satija, M.P. (2014). Internationalization of LIS (Library and Information Science) education, the Bologna process. In S. Chakraborty & A. D. Kumar (Eds.) (c2014). *Collaboration in international and comparative librarianship*, pp. 314- 320. Advances in Library and Information Science (ALIS) Book Series. Hershey, PA.: IGI Global.
- Sirje, V. (2007). Collaboration in LIS education in Europe: Challenges and opportunities. Retrieved December 10, 2015 from <http://www.ifla.org/iv/ifa/ifla73/index.htm>
- _____, Tammaro, A. M. (2009). Models of academic cooperation in European LIS education. Retrieved December 10, 2014 from <http://www.eadtu.nl/proceedings/2005/papers/EADTU-Rome%20Sirje%20Virkus%20and%20Anna%20Maria%20Tammaro.pdf>
- Southeast Asian Ministers of Education Organisation (SEAMO). Regional Centre for Higher Education and Development. (RIHED). (2010). *Regional seminar on quality assurance in higher education in Southeast Asian countries*. Bangkok: SEAMEO RIHED.
- _____. _____. (2012). *A study on quality assurance models in Southeast Asian countries : Towards a Southeast Asian quality assurance framework*. Bangkok: SEAMEO RIHED.

- _____. _____. (2013). *Quality assurance*. Retrieved from <http://www.rihed.seameo.org/quality-assurance>
- Sujatanond, C. (2014). *Reserch collaboration towards regional integration*. Bangkok: SEAMEO RIHED.
- Sukhothai Thammathirat Open University. School of Liberal Arts (2013). *Seminar on library and information science education: Collaboration among ASEAN countries*. Nonthaburi: STOU. (in Thai).
- Tammaro, A. M. (2001). *Towards internationalization of LIS schools: An introduction*. Parma, Italy: Casalini Digital.
- _____. (2005). *Adapting LIS education to the digital age: Co-operation and internationalisation for innovation*: BOBCATTS. Budapest: BOBCATTS and EUCLID.
- _____. (2005). *Report of quality assurance models in LIS programs*. Retrieved from <http://www.ifla.org/VII/s23/index.ht>,.
- Virkus, S. (2007). *Collaboration in LIS education in Europe: Challenges and opportunities*. 73rd IFLA General Conference and Council. Durban Retrieved from <http://ifla.queenslibrary.org/IV/ifla73/paper/134-Virkus-en.pdf>.
- _____. & Tammaro, A.M. (2005). *Models of academic cooperation in European LIS education*. Retrieved June 15, 2015 from <http://www.eadtu.nl/proceedings/2005/papers/EADTU>
- Vodosek, P. (2002). Internationalization of LIS education premises, conditions and Chances. In B. Badovinac (ed.), *Human beings and information specialists. Future skills, qualifications, positioning*. (pp.134-158). Proceedings/10th International BOBCATSSS Symposium on Library and Information Science, BOBCATSSS 2002, Slovenia, Portoroz 28-30 January, 2002, Faculty of Arts, Department of Library and Information Science; Ljubljana and University of Applied Science, Stuttgart.
- Yaakub, M. N. (2015). *Challenges in education towards the realization of ASEAN community 2015: Special lecture*. Retrieved December 15, 2015 from <http://www.site.rmutt.ac.th/cpscworkshop/materials/sp.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิชาวไทยที่มีความรู้ ประสบการณ์และผลงาน การริเริ่ม/มีบทบาทในกิจกรรมความร่วมมือในระดับภูมิภาคหรือสากล

กนกอร ศักดาเดช

ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ

กุลธิดา ท้วมสุข รองศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จันทิมา เขียวแก้ว, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

จุมพจน์ วณิชกุล, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองศาสตราจารย์ประจำ และอดีตผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย และอดีตประธานแผนกวิชาการ สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยฯ

ทรงพันธ์ุ เจิมประยงค์, อาจารย์ ดร.

อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และรองคณบดี

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Founding Member and Interim Chair, Society for Information Science and
Technology (ASIS&T) Asia-Pacific Chapter

น้ำทิพย์ วิภาวิน, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประธานชมรมบรรณารักษ์นานาชาติ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ประจักษ์ วัฒนานุสสิทธิ, ดร.

ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

สุจิน บุตรดีสุวรรณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณบดี คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิชาวต่างประเทศที่มีความรู้ ประสบการณ์และผลงาน การริเริ่ม/มีบทบาทในกิจกรรมความร่วมมือในระดับภูมิภาคหรือสากล

Christopher Khoo Soo Guan, Associate Professor Dr.

Division of Information Studies , Wee Kim Wee School of Communication and
Information College of Humanities, Arts, & Social Sciences
Nanyang Technological University, Singapore

Diljit Singh, Associate Professor Dr.

Faculty of Information Science, University of Malaya,
President, International Association of School Librarianship

Gillian Hallam, Adjunct Professor Dr.

School of Information Systems, Science and Engineering Faculty
Queensland University of Technology

Ismail Abdullahi, Associate Professor Dr.

North Carolina Central University,
School of Library and Information Science, USA.

Mitsuhiro Oda, Professor

Aoyama Gakuin University, Japan
President of Japan Society of Library and Information Science

U Thein Lwin, Professor

Former Professor Department of Library and Information Studies
Yangon University

Zulfikar Zen, Associate Professor Dr.

Department of Library and Information Science
Faculty of Humanities, University of Indonesia

ภาคผนวก ค

รายนามหัวหน้าภาควิชา/โปรแกรมวิชา /ผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมความร่วมมือระดับภูมิภาค
หรือระดับสากลจากสถาบันการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตในประเทศไทย

ชุ่มจิตต์ แซ่ฉั่น, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และอดีต หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จิตติมา ศรีวัฒนกุล, ดร.

กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผุสดี นนทคำจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และอดีตหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สุจิน บุตรดีสุวรรณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีคณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อารีย์ ชื่นวัฒนา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ผู้อำนวยการหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

อดีตผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ง
รายนามผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมความร่วมมือระดับภูมิภาค
หรือระดับสากลจากประเทศในภูมิภาคอาเซียน

Christopher Khoo Soo Guan, Associate Professor Dr.

Division of Information Studies , Wee Kim Wee School of Communication
and Information College of Humanities, Arts, & Social Sciences
Nanyang Technological University, Singapore

Diljit Singh, Associate Professor Dr.

Faculty of Information Science, University of Malaya
President, International Association of School Librarianship

Elizabeth R. Peralejo, Mrs.

Former President of Philippine Library Association

Huynh Mai, Mrs.

Head of Library and Information Management Department
Cantho University, Vietnam

Khanthamaly Yangnouvong, Mrs.

Director , National Library of Laos

Mao Kolap, Ms.

Library Director Pahnasastra University of Cambodia

Nellie Dato Paduka Haji Sunny, Ms.

President, Brunei Darussalam Library Association

U Thein Lwin, Professor

Retired Professor Department of Library and Information Studies
Yangon University, Myanmar

Zulfikar Zen, Associate Professor Dr.

Department of Library and Information Science
Faculty of Humanities, University of Indonesia

ภาคผนวก จ
แบบบันทึกข้อมูล

ชื่อความร่วมมือ.....

ข้อมูลทั่วไป/ปีที่ก่อตั้ง/ความเป็นมา.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

การบริหาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมสำคัญ

.....

.....

.....

.....

[illegible]

.....

.....

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการและการดำเนินงานความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนหรือสากล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคการบริหารจัดการและการดำเนินงานความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนหรือสากล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัด การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและ ประชาคมอาเซียน

เรียน ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วยดิฉันกำลังทำวิจัยเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัด
การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน
โดยมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการความร่วมมือใน
การจัดการศึกษาและวิจัย ในการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความเห็นต่อปัจจัยตามที่
กำหนดต่อไปนี้

แนวทางการตอบ

ตอนที่ I และตอนที่ II โปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านต่อรายการที่
ระบุ พร้อมทั้งเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

- +1 หมายถึง **แน่ใจ** ว่ารายการที่ระบุข้อนั้นเหมาะสม
- 0 หมายถึง **ไม่แน่ใจ** ว่ารายการที่ระบุในข้อนั้นเหมาะสม
- 1 หมายถึง **แน่ใจว่า** รายการที่ระบุในข้อนั้นไม่เหมาะสม

ตอนที่ 3 คำถามในลักษณะปลายเปิด โปรดระบุรายละเอียดที่ท่านต้องการ

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ชุตินา สัจจามันท์

ข้อ	ปัจจัย	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		แน่ใจว่า เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะ -1	
I	ปัจจัยที่ส่งเสริม				
1.1	ปัจจัยภายนอก				
1.1.1	กระแสโลก				
1.1.2	ความร่วมมือของอาเซียนโดยเฉพาะ ในด้านการศึกษา				
1.1.3	การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใน การศึกษาและวิชาชีพ				
1.2	ปัจจัยภายใน				
1.2.1	ความตระหนักและความต้องการของ บุคลากรและวิชาชีพสารสนเทศ ศาสตร์				
1.2.2	บทเรียนความสำเร็จของความ ร่วมมือ				
2.	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค				
2.1	ปัจจัยภายนอก				
2.1.1	ความแตกต่างของประเทศในภูมิภาค อาเซียน				
2.1.2	สถานภาพและพัฒนาการของการจัด การศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศ ศาสตร์ในภูมิภาค				
2.2	ปัจจัยภายใน				
2.2.1	ความพร้อมของประเทศ สถาบัน และบุคลากรในวิชาชีพ ในด้านต่างๆ				

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ โปรดระบุ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ซ

แบบสัมภาษณ์/แบบสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ความต้องการความร่วมมือกับประเทศในประชาคมอาเซียนหรือสากล

1. ด้านการบริหารความร่วมมือ

2. ความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา

2.1 หลักสูตร

2.2 การจัดการเรียนการสอน

2.3 อาจารย์

2.4 นักศึกษา

3. ความร่วมมือด้านการวิจัย -----

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ถ้ามี โปรดระบุเพิ่มเติม

*****ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน*****

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทาง สารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

เรียน ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วยดิฉันกำลังทำวิจัยเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน ในขั้นตอนสุดท้าย จะต้องนำเสนอผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ความต้องการและ ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการความร่วมมือในการจัดการศึกษาและวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ในระดับภูมิภาคสำหรับประเทศไทยและประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน ในการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความเห็นต่อร่างข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์สำหรับประเทศไทยและประเทศอาเซียน โดยตอบแบบสอบถามออนไลน์ดังแนบ

แนวทางการตอบ

ตอนที่ I และตอนที่ II โปรดใส่เครื่องหมาย(✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านต่อรายการที่ระบุ พร้อมทั้งเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไป พิจารณาปรับปรุงต่อไป

- +1 หมายถึงแน่ใจว่ารายการที่ระบุข้อนั้นเหมาะสม
- 0 หมายถึงไม่แน่ใจ ว่ารายการที่ระบุในข้อนั้นเหมาะสม
- 1 หมายถึงแน่ใจว่ารายการที่ระบุในข้อนั้นไม่เหมาะสม

ตอนที่ 3 คำถามในลักษณะปลายเปิด โปรดระบุรายละเอียดที่ท่านต้องการ

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ชุตินา สัจจามันท์

ข้อ	รายการข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		แน่ใจว่า เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
1	ด้านการบริหารความร่วมมือในการ จัดการศึกษาและวิจัย				
1.1	มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผน ยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความเป็น สากล/ความเป็นนานาชาติ/ ต่างประเทศ				
1.2	มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผน ยุทธศาสตร์ระดับคณะเกี่ยวข้องกับ ความร่วมมือ ความเป็นสากล/ความ เป็นนานาชาติ/ต่างประเทศ				
1.3	มีพันธกิจ/ วิสัยทัศน์ / นโยบาย/แผน ยุทธศาสตร์ระดับภาควิชา/โปรแกรม วิชาเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ความ เป็นสากล/ความเป็นนานาชาติ/ ต่างประเทศ				
1.4	มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ใน ระดับ ม ห า วิ ท ย า ลั ย กั บ สถาบันการศึกษาที่ร่วมมือ				
1.5	มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับคณะกับสถาบันการศึกษาที่ ร่วมมือ				
1.6	มีความร่วมมืออย่างเป็นทางการ/MOU ในระดับภาควิชา/โปรแกรมวิชา				

ข้อ	รายการข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		แน่ใจว่า เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
	สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือ				
1.7	มีงบประมาณจัดสรรอย่างต่อเนื่อง สำหรับกิจกรรมความร่วมมือ การ พัฒนาสู่สากล				
1.8	มีสถานที่ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ของหน่วยงานเอื้อต่อการพัฒนาความ ร่วมมือสู่สากล				
1.9	มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสาร สนเทศที่เอื้ออำนวย การดำเนิน กิจกรรมความร่วมมือสู่สากล				
1.10	มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ทันสมัย เพียงพอในสนับสนุนการดำเนิน กิจกรรมความร่วมมือสู่สากล				
1.11	มีคอลเลกชันและบริการออนไลน์ของ ห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอน				
1.12	มีการสื่อสารออนไลน์กับผู้เกี่ยวข้องเป็น ภาษาต่างประเทศ				
1.13	มีเว็บไซต์ที่นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความ ร่วมมือเป็นภาษาอังกฤษ				
1.14	มีการดำเนินการตามมาตรฐานและการ ประกันคุณภาพโดยองค์กรสากล				
1.15	รูปแบบ การบริหารความร่วมมือ ระบบรวมศูนย์ (centralized system) สถาบันหรือประเทศใดประเทศหนึ่ง เป็นศูนย์กลาง				
1.16	รูปแบบการบริหารความร่วมมือระบบ กระจาย (decentralized system) โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตาม				

ข้อ	รายการข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		แน่ใจว่า เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
	ความพร้อมและจุดแข็งของสมาชิก เครือข่ายตามลำดับชั้น และระบบ ผสมผสาน				
1.1.17	มีการกำหนดขอบเขตหรือประเด็น ความร่วมมือที่เฉพาะเจาะจง				
2. ด้านความร่วมมือการจัดการศึกษา					
	2.1 หลักสูตร				
2.1.1	การพัฒนาหลักสูตรกลางของอาเซียน				
2.1.2	การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ				
2.1.3	การลงทะเบียนข้ามสถาบัน				
2.1.4	การเทียบโอนหน่วยกิต				
2.1.5	อื่นๆ โปรดระบุ.....				
	2.2 การจัดการเรียนการสอน				
2.2.1	การจัดการเรียนการสอนเป็น ภาษาอังกฤษทั้งหลักสูตร				
2.2.2	การจัดการเรียนการสอนรายวิชา ASEAN librarianship				
2.2.3	การเปิดสอนหลักสูตรในรูปแบบ joint degree program				
2.2.4	การเปิดสอนหลักสูตรสองปริญญา (double degree program)				
2.2.5	การจัดการเรียนการสอนออนไลน์				
2.2.6	การผลิตสื่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ				
2.2.7	การทำคลังสื่อการศึกษา				
2.2.8	การจัดกิจกรรมทางวิชาการ				
	2.3 อาจารย์				
2.3.1	การแลกเปลี่ยน/เคลื่อนย้ายอาจารย์กับ				

ข้อ	รายการข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		แน่ใจว่า เหมาะสม 1	ไม่ แน่ใจ 0	ไม่ เหมาะสม -1	
	สถาบันความร่วมมือในรูปแบบอาจารย์ อาคันตุกะ guest professor, visiting professor จากต่างประเทศ				
2.3.2	การเชิญอาจารย์ต่างประเทศร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็น ผู้สอน เป็นที่ปรึกษา/กรรมการสอบ/ ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์				
2.3.3	อื่นๆ โปรดระบุ.....				
	2.4 นักศึกษา				
2.4.1	การแลกเปลี่ยนนักศึกษา				
2.4.2	การฝึกประสบการณ์นักศึกษา				
2.4.3	จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา				
2.4.4	การจัดตั้งชมรมนักศึกษาบรรณ สารสนเทศศาสตร์อาเซียน				
2.4.5	อื่น ๆ โปรดระบุ				
	3. ด้านการวิจัย				
3.1	การกำหนดโจทย์วิจัยอาเซียน				
3.2	การวิจัยร่วม				
3.3	การสนับสนุนทุนวิจัยร่วม				
3.4	การเชิญอาจารย์ของสถาบันที่มีความ ร่วม มือเป็นบรรณาธิการ/กอง บรรณาธิการ/ผู้ประเมินคุณภาพ งานวิจัย (peer reviewer) ในวารสาร				
3.5	การจัดทำวารสารวิจัย/วารสารวิชาการ ASEAN LIS Journal				
3.6	อื่นๆ โปรดระบุ.....				

ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติมโปรดระบุ

ภาคผนวก ข
แนะนำนักวิจัย

ชื่อ นามสกุล

ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์

หน่วยงานที่สังกัด

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถนนแจ้งวัฒนะ อ.ปากเกร็ด

จ. นนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 025048515 โทรสาร 025033564

Email chutimastou@gmail.com

ประวัติการศึกษา

คุณวุฒิ	ปี พ.ศ.ที่จบ	ชื่อสถานศึกษา
Doctor of Education	2546	Charles Sturt University, Australia (ทุนมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช)
Master of Library Science (Information Science)	2527	University of the Philippines, Republic of the Philippines (ทุน UNESCO/UNDP)
Post-Graduate Diploma, Science Information Specialists	2526	University of the Philippines, Republic of the Philippines (ทุน UNESCO/UNDP)
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต	2518	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย
อักษรศาสตรบัณฑิต	2515	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

รางวัลสำคัญที่ได้รับ

CONSAL 2015 Outstanding Librarian Award. Gold Prize ของสภาบรรณารักษ์ภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้

รางวัลงานวิจัยดีเด่น มสธ. ประจำปี 2557 เรื่อง การพัฒนามาตรฐานการรู้สารสนเทศและ
ยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียนไทยให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ

รางวัล Talented People ด้านการสอน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปี 2555

ได้รับทุนโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ของกองทุนสนับสนุนการวิจัย ร่วมกับ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รุ่นที่ 16 และต่อเนื่องรุ่นที่ 17